

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT NYOLCSZOR SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ I. KRISZTINA-KÖRUT 12. SZÁM.
MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ BUDAI POSTAPALOTA IV. EM. 425.

TELEFON: Kr. 505—97 — MŰSZAKI ÜGYEKBEN: Kr. 505—33

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG MEGBIZÁSÁBÓL
A M. KIR. POSTA JOGÁSZ- ÉS MÉRNÖK TISZTVEISELŐI ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK
SZERKESZTŐ BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: **Dr. ALKÉR SÁNDOR** M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. NAGY SÁNDOR
M. KIR. POSTATANÁCSOS.

TÁRSSZERKESZTŐ:

PETAINEK JÓZSEF
M. KIR. POSTAFŐMÉRNÖK.

A debreceni „mészárosposták“ története.

Irta: DR. MONUS FERENC m. kir. postatitkár.

A középkori Magyarországon a hivatalos futárintézmény mellett, mely a hír- és levélközvetítést csak adott esetekben és meghatározott helyekre teljesítette, mint köztudomású, erősen elterjedt a magán (egyéb) hír- és levélközvetítés különféle módja is. A társadalmi élet bizonyos mérvű fejlődésével ugyanis szükségszerűen állott elő az a helyzet, hogy a városok, községek, püspökségek, káptalanok, monostorok, főurak, céhek egymással való érintkezésük alkalmával saját futáraikkal leveleket közvetítsenek. E magán hír- és levélközvetítők között az eddigi megállapítás szerint a XV. századtól kezdve a XVI. század közepéig, legnagyobb jelentőségre emelkedett a debreceni mészárosok sok száz éves „postálkodása”.

A középkorban a mészárosok levélközvetítése különösen a német Hanza városokban már közismert volt, amikor nálunk még mindig csak a központilag szervezett hivatalos futárok és a magánosok küldöncei vittek és hozták a leveleket egyik helyről a másikra. Németországban járt utazó-kereskedők, kolduló-barátok útján érkezett híre hozzánk a német mészárospostának, mely aztán nem sok idő múlva itt is meghonosodott. A debreceni mészárosok, akik sok földet bejártak, egyik helyről a másikra hajtották a vágómarhákat, díjazás nélkül, önként vállalták utazásaik alatt a levelek szállítását, közvetítését. E nagy jelentőséggel bíró teljesítményükre tekintettel is, részben utazásaik alatt, részben pedig mesterségük gyakorlásánál különféle kiváltságokban, kedvezményekben, szabadságokban részesültek, amelyeket későbbben felsőbb helyen megerősítettek, jóváhagytak.

A debreceni mészárosok rendszeres postálkodása már a XV.-ik század elején kezdődött, azonban élénkebb lendületet s nagyobb jelentőséget a mészáros céh megalakulásával nyert. Megállapíthatólag a debreceni mészárosok 1478-ban céhbe tömörültek s ezidőtől kezdve céh szabadalmak s egyéb kedvezmények ellenében végezték a postálkodást. Utra indulásuk

előtt a városbírótól átvették a szállítandó leveleket s azok elszállításáról saját embereik felváltva gondoskodtak. E levelek eleinte a város vagy község hivatalos levelei voltak; később az írásbeliség elterjedésével, a társadalmi érintkezés kialakulásával lépett előtérbe a magánosok levél-szállítása is.

Valamely községbe vagy városba hangos kürtszóval (tehén vagy ökörszarvból készült kürt) vonultak be, átadták a város vagy község leveleit az előljárásának s átvették a továbbszállítandókat. Ugyanakkor az őket körülvevő sokaságot a fontosabb eseményekről vagy hallott hírekről szóbelileg értesítették.

A debreceni városi muzeumban őrzött legrégebbi céhíratok között a következő feljegyzést találtam: „Koltsi László Debretzen Városának Bírója, Tanácsával eggyütt az akkori Mészárosoknak Articulust akarván szerezni Nagyságos Zápolya János úr közbenjárása által nyerte meg Elizabetha Cristina Magyar Ország Királyné Asszonyától (Szilágyi Erzsébet, Mátyás anyja) az Budai Mészáros rendtartások szerént; akkori időben Posta nem lévén Debretzenbe a Mészárosok vállalták fel az Postálkodást és azt hűségesen vitték végbe sor szerint sok időig”.¹⁾

A debreceni mészárosok részére Szilágyi Erzsébet által Budán kiadott privilégium az 1478. évben kelt (a mészáros céh megalakulása is ezidőben történt) e kiváltságlevelet az 1512. évben megerősítették Zápolya János, az 1538. évben pedig Enyingi Török Bálint Vajda Hunyad várának kapitánya, Debrecen város földesurai. Ez utóbbi megerősítő levélben többek között az áll, hogy „Öklelő Péter és Szücs Gergely mészárosok, ami Debretzen városunknak Lakosi jövének a mi Hatalmasságunk eleiben az ő maguknak és a többi mészáros mestereknek képekben s leveleket hozának stb.”²⁾

A céh kiváltságleveleit postálkodásuk elismeréséül is újabb és újabb fejedelmi és királyi megerősítő privilégiumok követték, így az 1577. évben Báthory Kristóf, 1606. évben Bocskay István, 1613. évben II. Mátyás; az 1636. évben Rákóczy György, 1681. évben Apafy Mihály erdélyi fejedelmek.³⁾ Rákóczy György erdélyi fejedelemnek 1646. évben Vizaknán kelt levele figyelmezteti Debrecen városát, hogy a mészárosokat eddig élvezett kiváltságaikban, szabadságukban hagyja meg, miután azok a postálkodást is végzik, illetőleg arra „kénszerítettnek”.⁴⁾

A városi muzeumban őrzött, már említett okleveleken és régi iratokon kívül a város történelmi levéltárában a XVII.-ik századig, nem találtam a mészáros postákra vonatkozó följegyzést, annál több tanácsi határozat olvasható azonban a XVII., sőt a XVIII.-ik századból is, amely feljegyzésekből megállapítható, hogy a debreceni mészárosok postálkodásának még a XVIII.-ik század első felében is nyoma van.

Felette fontos szolgálatokat teljesítettek a török hódoltságban Debrecen mozgalmas, sokadalmas, ipari és állatkereskedelmi életében. A török uralom nem akadályozta őket utazásaikban, királyi területeken pedig oltalomleveleik védték őket, így a rájuk bízott levelek biztonságosabb helyen voltak szállítás közben, mint a török, magyar portyázók által sok veszedelemnek kitett, magánosan poroszkáló lovas postalegények táskájá-

¹⁾ Régi céhírat csomóban. Városi múzeum Debrecen.

²⁾ Céhdiplomák. Városi múzeum Debrecen.

³⁾ Céhdiplomák u. o.

⁴⁾ Rákóczy György levele u. o.

ban. (A hódoltság alatt 1656—1660. években a város u. n. „városi-postát” tartott fenn s a postamesternek jelentékeny fizetést adott). Ezidőben a hódoltsági területeken, azok sajtáságos jogállása folytán elég gyakran jártak a török levélvivők, az erdélyi fejedelmek címeres lovaslegényei s a királyi posták lovas küldöncei, (postilio) akiket a lakosság egyformán tartozott élelemmel, szállással ellátni.

A XVII.-ik századbéli tanácsjegyzőkönyvek bizonyítják, hogy Debrecen városában a hírközvetítést, illetőleg szállítást főképen a mészárosok végezték. Az is megállapítható, hogy a mészárosoknak idők folyamán kötelességükké tették a levelek szállítását nemcsak utazásaik alatt, hanem rendszeresen, amikor annak szüksége felmerült. Ebből folyólag a mészárosoknak állandóan lovakat és embereket kellett készenlétben tartaniok, ami miatt a céh és a város között lassan-lassan állandó volt a huza-vona. De mindezek ellenére a debreceni mészárosok önként vállalt postálkodásából századok multán az u. n. debreceni „mészáros-posta” fejlődött ki, mely a levelek szállításával, a várostól nyert kedvezmények ellenében kötelességszerűen foglalkozott.

Ez állításunkat igazolják a mészárospostákra vonatkozó következő tanácsi határozatok. Az 1606. évből a következő feljegyzést találtam: „Mészárosok a' postálkodást aszerint cselekedjék, amint az országban minden szélében élnek vele pénz és fizetés nélkül szolgáljanak, ha mi kárt vallanak, mivel szabadságokért cselekedik, ők maguk szenvedjék . . . . . az mi a Postálkodás dolga, az a Mészárosok tisztji, eddig nekik fizettenek minden utra, de ezután nekik nem fizetnek, hanem maguk költségén járjanak, postát horgyanak . . . . .”⁵⁾

Az eddigi megállapítások és az itt közölt tanácsi határozat az általános postatörténelem szempontjából felette figyelemreméltók. Figyelemreméltók még pedig azért, mert mint látjuk, a debreceni mészárosok a postálkodást nem a XVII.-ik század második felében vették át bizonyos kedvezmények ellenében, hanem önként vállalták kimutathatólag már a XV.-ik század végén, fontos továbbá a tanácsi határozat azért, mert mint abból olvasható, a mészárosok nemcsak egyes vidékeken (az alföldön) végezték e feladatot, hanem szerte az országban.

Láthatjuk továbbá, hogy a városi tanács a debreceni mészárosoknak, idők folyamán — nagyon valószínű, hogy a XVI.-ik században — megengette, hogy a levelek szállításáért, bizonyos díjat szedhessenek, az 1606. évtől kezdve azonban a díjak szedését megtiltotta. És mert a mészárosok a XVI.-ik században a levélközvetítésért megállapodás alapján, esetleg tanácsi hozzájárulással díjat szedtek, éppen ezért nem is kellett őket sarkalni e tevékenység fokozottabb ellátására, nem úgy, mint látni fogjuk a XVII.-ik századtól kezdve.

Az 1606. évben olvasható még a következő tanácsi határozat: „. . . . . hogy mivel elhatározta a Tanács, hogy valamint az ő privilégiumuk tartja és annak articulusai, aszerint éljenek és mészároskodjanak, de aszerint Postálkodjanak . . . . . Bíró Uram a Postára való levelet külgye rájuk, ha el nem viszik, a hust hordassa az Ispotályba és tilcsa meg a vágást, valamíg a Postaság mellé a felül megírt módon nem állanak”⁶⁾

A mészárosok épen a postálkodás teljesítéséért a város részéről is

⁵⁾ Városi tanácsjegyzőkönyv 1606—72. oldal.

⁶⁾ Városi tanácsjegyzőkönyv 1606—74. oldal.

olyan kedvezményekben, szabadságokban részesültek, ami miatt a város már kényszerítette őket a levelek szállítására.

Ujabb okot szolgáltatott az 1608. évi következő tanácsi határozat hozatalára: „..... annak felette, minthogy a Mészárosok fizetés nélkül postálkodnak, amint 1606. esztendőben végzés vagyon, a lovakkal és gyalogokkal való szolgálattjuk felül ahhoz tarcsák magukat”.⁷⁾

Ennek ellenére a további figyelmeztetésekre lépten-nyomon rászólgáltak, így pld. az 1632. évi tanácsjegyzőkönyv szerint: „..... az Mészárosok szolgáljanak, mint azelőtt, a küldendő levelek ügyében, posta módgyára fizetés nélkül, amint az a kiváltság levelükben vagyon”.⁸⁾

Az 1687. évi óriási tűzvész alkalmával igen sok ház leégett Debrecenben s ugyanakkor a tűz martaléka lett a mészárszék is. Az 1688. évben a következő feljegyzést találtam a mészárosok postálkodására vonatkozólag: „Isten az Mészárszéket tüzi rombolás alá bocsátván, mind megégett, akarván Építeni az Mészárosok ujonan, megengedettik oly condicióval, hogy az Lovas Postálkodásban serénykedjenek, Lovakat tartsanak.”⁹⁾

A török hódoltság megszűnése után az akkori viszonyokhoz mérten jelentős levélforgalmat kellett lebonyolítani a debreceni mészáros postáknak, ezért, az 1694. évi tanácsi határozat következő szigorú pontjai: „Felhivatnak az Mészáros Céh mesterei s a következőkre intetnek, hogy mostantól kezdve szorgalmasabban gondot fordítsanak a Postai dolgokra és e célra elegendő Embereket és Lovakat tartsanak kéznél, a baj esetén a vágás jogától és privilégiumaitól meg fognak fosztatni”.¹⁰⁾

A Rákóczy-féle felkelés alatt, amikor a fejedelem egyik szervezett postafővonala Debrecenen át vonult Várad felé, a debreceni mészárosokat még mindég felhasználták levelek szállítására, amint azt az 1707. évi tanácsjegyzőkönyv következő sorai bizonyítják: „..... az Mészárosok elégséges hust vágjanak, az postálkodást is fogyatkozás nélkül végbe vigyék”.¹¹⁾

A szatmári békekötés után Debrecenben rendes királyi posta működik, mégis erélyes hangú feljegyzés bizonyítja, hogy a mészárosok postai működésére ennek dacára a városnak szüksége volt. Az 1717. évi tanácsjegyzőkönyvben pld. a következő feljegyzést találtam: „Mészáros Céhnek mind Bíró Uramnak és Nemes Tanácsnak eleitől fogva sok bajoskodása, nyüglődése lévén, mind-mind az engedelem szerint Székeknek kezekbe bocsátásától fogva hiányos hust árultanak, vágtnak, azért tartozásképen való Postálkodást is tsonkán praktikálták, a Postákat mikor kiállították is sok homlokoskodással, várakozással utca nagy kárával az Városnak állíták ki, most legközelebb az Nemes Magistrátus ellen vakmerően magukat hitbéli szoros kötelességeik ellen opponálták ezért ..... a tovább való Husárulások interdicáltatik. Minthogy magok engedtetett Jussoknak s fogadott kötelességeiknek önként renunciáltak, hogy az Postaságot tovább nem vihetik mellyért is engedtetett vala nekik az Husárulás, kérvén memorialisokban az Nemes Tanács és Communitás találjon módot az postások felállításokban, mely miatt efelett is velek eleitől fogva sok nyüglődés, bajlódás, izetlenkedés és motskolódás volt, azonban Hust is

⁷⁾ Városi tanácsjegyzőkönyv 1608—68. oldal.

⁸⁾ Városi tanácsjegyzőkönyv 1632—646. oldal.

⁹⁾ Városi tanácsjegyzőkönyv 1688—436. oldal.

¹⁰⁾ Városi tanácsjegyzőkönyv 1694—95. oldal.

¹¹⁾ Városi tanácsjegyzőkönyv 1707—286. oldal.

ezen Földnek s Városunknak gyalázattyára alkalmatlant vágta, azért a Nemes Tanács . . . . . Mészárszéket erigál, Honnan is jövedelmébül folytatja a postaságot”.¹²⁾

Amint látjuk, az 1717. év igen fontos dátum a debreceni mészárosposták történetében. Mint az említett tanácsjegyzőkönyv bizonyítja, a mészárosok sok huza-vona után csak a város leveleit szállították el, a magánosok leveleivel nem törődtek, sőt a város leveleinek elszállítása ellen is tiltakoztak; arra kérték a tanácsot, találjon módot arra, hogy a postálkodás alól végleg mentesíttessenek. A város nem teljesítette kérésüket, hanem a husárulástól való eltiltásuk mellett új mészárszék felállítását tervezte, hogy annak jövedelméből fedezze a levélszállítással megbízott egyének kiadásait. A mészárosokkal azonban a levélszállításra nézve valahogy mégis csak megegyeztek, mert ugyancsak az 1717. évi tanácsjegyzőkönyv egy későbbi bejegyzése a mészárosok kötelességeit erősen hangoztatva ismételten hangsúlyozza, hogy „. . . . . Az Levélhordozásért fizetést nem kívánhatnak, holott azért engedtetett Ő Kegyelmeknek az Szék, a Postálkodásnak pedig jobbmóddal való véghezvitelére”.¹³⁾

A mészáros céh és a város közötti eme hosszú vitás kérdés végleges megoldást csak az 1720. évben nyert, a városi tanácsjegyzőkönyvekben a mészárospostákra vonatkozó utolsó feljegyzés az említett évben olvasható és pedig: „. . . . . A Mészáros Céh instanciájára determináltatott az Széktől fizessenek, a Város helyettek a Közönségbül állitsen Postákat”. . . . .¹⁴⁾

Kétségtelen, hogy a debreceni mészárosok a postálkodásban egészen a XVI.-dik század végéig szorgalmasan tevékenykedtek, később azonban a fejlődő kereskedelmi és ipari élet mellett sok teherrel járt e foglalkozás, azért pénzbeli ellenszolgáltatás nélkül nem szívesen végezték. Ezt abból következtethetjük, hogy a XVII.-dik századból fennmaradt tanácshatározatok minduntalan figyelmeztetik őket a postálkodás teljesítésére. Igazolva látjuk azt is, hogy szabad királyi Debrecen város tanácsa a „privilegiált mészáros céhbéli társaságot” *oly időben is figyelmezteti levelek szállítására, amikor már a városban postamesteri vezetés alatt álló szervezett posta működött* (1707, 1717, 1719, 1720.) úgy látszik ez időben kiegészítették az itteni posta működését. Buda—Debrecen között pld. a XVIII.-dik század elején hetenként egyszer közlekedett a posta, közben a budai, pozsonyi vagy bécsi vásárra igyekvő debreceni mészárosokat megbízták levelek szállításával. Szállítottak továbbá oly helyekre is leveleket, ahová posta nem közlekedett. De mint említettük, a tanácsi határozatokból megállapíthatólag e feladatot akkor tartoztak teljesíteni, amikor annak szüksége felmerült.

A debreceni mészárosposta működése 1720-ban végleg megszűnt, megszüntette azt az erős lendülettel fejlődésnek indult város gazdasági élete, fejlődő ipara, kereskedelme s az ebből folyó postai forgalom, melynek lebonyolítására az 1712. évben már királyi posta állomás létesítettet. Igaz, hogy a szervezett királyi postával csak nagyon lassan barátkoztak meg Debrecenben, mert a város szinmagyar lakosságának az a posta volt magyar, amit maga tartott fenn: a „mészárosposta”, az u. n. „városi posta” s a város által a lakosságból kirendelt alkalmi lovas emberek, levél-

¹²⁾ Városi tanácsjegyzőkönyv 1717—188. oldal.

¹³⁾ Városi tanácsjegyzőkönyv 1717—236. oldal.

¹⁴⁾ Városi tanácsjegyzőkönyv 1720—192. oldal.

vivők, akiket szintén „postának” neveztek. Ezek teljesítményét mindenkor igénybevette a város, sőt minden lehetőséget elkövetett arra, hogy a mészárosok és alkalmi küldöncök ebbeli tevékenységét ha kellett, kikény-
szerítse; — a királyi posta, mégha magyar emberek voltak is a postames-
terek — idegen intézmény volt előtte s inkább mint személyszállító esz-
közt tekintette és vette igénybe, jelentékeny hivatalos leveleinek alig
valamelyes részét ha rábízta.

A fejlődő gazdasági élet azonban a postaszerű szervek egyszerű for-
máit, amely bizonyos terhet is jelentett a város lakosságára, lassankint
háttérbe szorította. A közállapotok fokozatos javulásával a posta eredeti
jelentősége mindinkább előtérbe nyomult, kidomborodott s lassan-lassan
olyan szervezetet nyert, mely mint tudjuk, az ország kulturális és gazda-
sági életének hatalmas tényezőjévé emelkedett.

Szemelvények a német táviró és táv- beszélő szolgálat köréből.

A jogász szakosztály január hó 18-án tartott ülésén ismertette:

Dr. HAVAS FERENC m. kir. postatanácsos.

A m. kir. posta vezetőségének elhatározásából az a kitüntetés ért,
hogy a berlini közigazgatási akadémia által a német birodalmi posta-
tisztviselők számára rendezett 8-ik tudományos postahét előadás-sorozá-
tán szintén megjelenhettem.

A berlini tudományos postahetet a német posta vezetősége arra is
felhasználta, hogy úgy a német résztvevőknek, mint a külföldi igazgató-
sok képviselőinek a berlini s környékebeli fontosabb posta, táviró, táv-
beszélő, illetőleg rádiótáviró berendezéseket bemutassa. Németországi
utam ezenfelül lehetővé tette számomra a müncheni fontosabb hivatalok
megtekintését is.

Kedves kötelességnek véltem eleget tenni, amikor mai felolvasásom-
ban a német közigazgatási akadémia előadásain, de főleg a német
táviró és távbeszélő hivatalok látogatásával kapcsolatban szerzett tapasztalataimról beszámolót tartok. Tudom, hogy ez nem könnyű dolog, mert
két oly magas színvonalon álló komplikált forgalmi intézményt, mint
amilyen a német táviró és távbeszélő, ilyen aránylag rövid idő alatt, aka-
démiai előadások és a külföldi kollégákkal együttesen végzett hivatallá-
togatások keretében elég nehéz dolog áttekinteni, mégis tagadhatatlan,
hogy még az ilyen csoportos látogatások alkalmával is sok mindenben
megakad a figyelmes szemlélő szeme s így az elég hű helyzetkép megal-
kotása sikerül. Ennek elérésében mindenestere nagy szerep jut azoknak
a magyarázatoknak, melyeket az ilyen látogatások alkalmával az illető
hivatalok kitűnő főnökei esetről-esetre tartottak s melyek a hivatal
berendezéseinek és kezelésének áttekintését és megértését nagyban meg-
könnyítették.

Ezeknek előrebocsátása után végig próbálom vezetni igen tisztelt
hallgatóságomat a berlini és müncheni táviró és távbeszélő hivatalokon.

Úgy a berlini központi táviró hivatal, mint a münchenit az üzemnek előttünk eddig ismeretlen arányú mechanizálása jellemzi. A felvételtől kezdve a kézbesítésig a táviratokat elmésnél elmésebb mechanikai berendezésekkel gyűjtik, továbbítják és osztják szét, ami által a táviratok kezelése terén rekord időket érnek el. Így a berlini központi táviróhivatalban a felvett táviratokat a felvevő asztaloktól futó szalag szállítja ahhoz a tisztviselőhöz, aki azokat a különböző géptermekek szerint osztályozva, az épületben berendezett csőpostával juttatja az illető vonal géptermebe az irányításhoz.

A táviratoknak és pedig úgy a helyben feladottaknak, mint az átmenő táviratoknak vonalra való terelése sodronypostával (Seilpost) történik, amelynek egy-egy vonala az irányító és az ugyanazon asztalsorba szerelt gépek között közlekedik s melyen minden egyes vonalnak meg van a maga kerekeken futó különböző hosszúságú karokra szerelt távirattartója. A távirattartóból az illető gépnél az ütköző kilöki a táviratot s az a gépkezelő előtti asztalra csúszik. A táviratokkal való jövés-menés, szaladgálás így módon megszűnik, mindegyik távirat az irányítótól a legelsőnek odaérkező sodronypostával a géphez kerül, viszont az érkezett távirat a géptől az irányítóhoz, illetőleg szétosztóhoz.

Főleg a berlini központi táviróhivatal, de a müncheni is a sokféle géprendszerek eldorádója. A berlini központi táviródnál hat nagy terem áll rendelkezésre a különböző géprendszer típusok számára. Egy terem az úgynevezett Ferndrucker készülékek, egy a közepes forgalmú vonalakra szerelt Hughes gépek, egy az erős forgalmú vonalakra szerelt Siemens gyorstávirógépek, egy a Creed és Baudot rendszerű gépek, egy a Morse rendszerű gépek és egy a távbeszélőn közvetített táviratok számára. Külön teremben van ezenfelül elhelyezve az Európával való forgalmat lebonyolító rádióüzemközpont is, melynek adóállomása Königswusterhausenben, vevőállomása pedig Zellendorfban van.

Ezek közül a géprendszerek közül a Ferndrucker és a Baudot rendszer nálunk nincs meg. Míg a Baudot rendszert részben képekből, részben leírásokból többnyire már ismerjük s tudjuk róla, hogy külsőre és működésre a Hughes géphez némileg hasonló, a Ferndruckerre, mint újdonságra néztem. Ezek a gépek a berlini központi táviróhivatal és a nagyobb berlini iparvállalatok, szállodák, bankok közti táviróforgalom közvetítésére szolgálnak. Vagyis a mi magántáviróvonalaink kiszolgálását végzik a Morse, illetőleg Hughes gépeknél sokkal tökéletesebben. Külsőjükre nézve alig különböznek valamit az írógéptől, melyen az adott táviratot egyszerűen, mint az írógépen lekopogják, a vétel pedig nyomtatott szöveggel történik. Az egymással szembeállított gépsorok között mozgószalag fut, melyen a vett táviratokat mindjárt továbbítják is az elosztó munkahelyhez. Ennek a készüléknek a munkája igen gyors és tiszta, kiszolgálása egyszerű s mindenképpen érdemes arra, hogy azt olyan hivatalnál, melynek felei között kellő számú és nagyforgalmú vállalatok vannak, ezek táviratanyagának közvetítésére felhasználják. Egyik legfőbb előnye az, hogy akkor is lehet adni rajta, amikor a vétel munkahelye nincs beültetve, mert a vevőgép *magától* megindul.

A Siemens, a Hughes, a Morse rendszer már itthonról ismerős volt, úgyszintén a Creed is, mely a budapesti rádióüzemközpont leginkább használt géprendszere.

A Siemens teremben találtam újítást is: nevezetesen olyan Siemens

adókészüléket, melynél a szalag a lyukasztóból a vele azonos ütemben futó adógépbe közvetlenül fut bele, ami mindenesetre újabb tökéletesedését jelenti ennek a különben is kitűnő géprendszernek s személyzet megtakarítással is jár.

A Siemens teremben alkalmunk volt megcsodálni a Wolf távirati ügynökség berlini központja által feladott s nagyobb vidéki ügynökségeinek szóló azonos szövegű táviratok továbbítását. Ez oly módon történik, hogy egyszerre annyi táviróvonalat kapcsolnak az adógéphez, ahány rendeltetési hivatalhoz a táviratok szólnak s azután valamennyi rendeltetési hivatalnak ezzel az egy adógéppel egyszerre adják a táviratot. Nálunk ennek a rendszernek a meghonosítását feleslegessé teszi a Magyar Távirati Iroda budapesti központja és vidéki fiókjai között már berendezett rádiótávbeszélőszolgálat, mely ugyanezt a feladatot elvégzi, ha mindjárt a légköri zavarok miatt kisebb üzembiztossággal is.

Láttunk ezenkívül Berlinben még egy ujdonságot, az úgynevezett Lorenz duplex-rendszerű gyorstávirógépet, amely most van kipróbálás alatt s melyen az egyidejű vétel és adás körülbelül fele gyorsasággal végezhető, mint a Siemens rendszeren. Ennek dacára a hivatal főnöke a jövő gyorstávirógépének nevezte. Ugyancsak a jövő gyorstávirógépének nevezte Münchenben az ottani osztályvezető az ott kipróbálás alatt álló Norkrum-gyorstávirógépet, melyen szintén egyidejű vétel és adás lehetséges s mely a Baudot gépnél nagyobb gyorsasággal dolgozik. Hogy a kettő közül melyik lesz valóban a jövő távirógépje, azt, mivel ezidőszerint eltérőek a vélemények, tényleg majd csak a jövő fogja tudni megmutatni.

A berlini központi táviróhivatal rádióüzemközpontjában Creed, Siemens és Morse rendszerekkel találkoztunk s feltűnt, hogy ott az alkalmazott személyzet legnagyobb része hölgy, míg nálunk hölgyek tudvalevőleg csak a perforálást végzik. Az üzemközpont érdekessége gyanánt kell megemlítenem, hogy ott minden rádióon vett táviratról, egy erre a célra szolgáló másológéppel másolatot készítenek, mely másolatok a rádióüzemnél gyakori csonkítások és zavaros vételek utólagos elbírálásánál és rendezésénél mindenesetre jó szolgálatot tehetnek.

Egy további specialitása a berlini rádióüzemközpontnak a képtávíratozás, mely a Berlin és Wien közötti viszonylatban akkoriban már jó eredménnyel működött. Időközben ebben a viszonylatban már meg is nyitották a rendes képtávíróforgalmat. Képtávíratozási próbák folynak ezenkívül a Buenos-Airessel való forgalomban is, állítólag jó eredménnyel. A képtávíró működését sajnos nem láttuk, mert azt nem mutatták be. A képtávíratozás lényegének magyarázataként ismertetni kívánám a Berlinben hallott magyarázatot, mely szerint ennél a rendszernél az adókészülék a fényhullámokat elektromos hullámokká alakítja át, a vevőkészülék pedig a felfogott elektromos hullámokat ismét fényhullámokká formálja, melyeknek hatását képen rögzíti.

Ami az érkezett és Berlinbe szóló táviratok kézbesítését illeti, azt ideálisnak mondhatjuk, mert a táviratok a gépen való beérkezéstől számítva egy negyed, legkésőbb fél óra alatt eljutnak a címzetthez. Mi budapestiek, sajnos, ettől a rekordidőtől még igen messze állunk.

Felvetődik a kérdés, hogyan érik ezt el a németek. Mindenekelőtt előmozdítója a gyors kezelésnek magának a központi táviróhivatalnak már ismerttetett pompás mechanikai berendezése, mely az érkezett táviratokat rövid egy-két perc alatt eljuttatja a helyi irányító munkahelyhez az úgy-

nevezett Ortsleitstellehez, mely a táviratokat több csoportba osztja szét, aszerint, amint azokat maga a központi táviróhivatal küldönccel, vagy távbeszélővel, illetőleg Ferndruckerrel kézbesíti, avagy csőpostával, illetőleg helyi vonalon valamelyik másik kézbesítő hivatalhoz továbbítja. Berlinben ugyanis a távirat-kézbesítés nincs úgy összpontosítva, mint nálunk Budapesten. A berlini központi táviróhivatal küldöncei csak a város központjában kézbesítenek. A távolabbi városrészekben a központtal csőpostával összekötött hivatalok végzik a kézbesítést. A csőpostán a távirat másodpercek alatt eljut a kézbesítőhivatalhoz, amely azt a maga kis körzetében küldönceivel egy-kettőre eljuttatja a címzetthez.

Ugyancsak hozzájárul a gyors kézbesítéshez és a közönség pontos kiszolgálásához a rövidített táviratcímeknek a berlini hivatalnál megcsodált nyilvántartási módja. A rövidített címeket itt nem füzetben vagy kártyákban jegyzik elő, hanem azokat egy erre a célra a levéltovábbításnál használatos beosztó szekrényekhez hasonló, de ezeknél kisebb s asztalra szerelt szekrénybe sorozzák be. A szekrény falában beosztó fiókok helyett vízszintes rések vannak. Ezekbe a résekbe egy-egy névjegy alakú fémlemez illik bele, melynek külső szélén rajta áll a rövidített táviratcím. A fémlapba magába egy külön e célra szolgáló házi nyomógéppel bele nyomják magát a rövidített címet, annak előfizetőjének nevét, lakcímét, telefonszámát, valamint a táviratok kézbesítésével kapcsolatban előadott kívánságait. Például, hogy a táviratokat a nap különböző szakában különböző helyeken kézbesítsék, hogy éjjel ne kézbesítsék, hogy bizonyos órákban telefonon mondják be, máskor küldönccel kézbesítsék stb. Ezeknek a különleges kézbesítésre vonatkozó kívánságoknak jelzésére kodexszerű rövidítések szolgálnak.

A fémlapocskának a szekrényben való megtalálása igen könnyű, mert rései függőleges oszlopokban sorakoznak egymás alatt. Az a, b, c, minden betűjének megvan a maga oszlopa, melyben a fémlapok a rövidített táviratcímek betűrendjébe szedve helyeztetnek el. A rövidített táviratcím megtalálása így egy szempillantás műve s a lapot kézbevéve a cím kiegészítését végző kezelő annak szövegét egy könnyen kezelhető prés segítségével a táviratra nyomtatja úgy, hogy azon most már a kézbesítő áttekinthető formában mindent megtalál, amire a gyors és pontos s a címzett kifejezett óhajának megfelelő kézbesítés szempontjából szüksége van.

Ez az elmés és Berlinben a gyakorlatban kitünően bevált táviratcím-nyilvántartó berendezés az Adréma részvénytársaság gyártmánya, mely társaság időközben már a mi postaigazgatásunknak is ajánlatot tett ennek a budapesti központi táviróhivatalban való rendszerítésére. A Berlinben látottak és hallottak után a rendszert a magam részéről csak ajánlani tudom. Berlinben mindenesetre elérték vele, hogy a 13.000 előjegyzett, rövidített táviratcímmel érkező táviratok címkiegészítő munkájánál 10 munkaerőt megtakarítottak s nincsenek többé kitéve annak, hogy a különböző rövidített címek adatait egymással elcserélik, ami a füzetrendszer mellett, sajnos, gyakran előfordul és sok bosszúságra ad okot.

Ami az érkezett táviratoknak távbeszélőn való leadását illeti, a követett eljárás más Berlinben és más Münchenben. Berlinben mindenkinek, akinek távbeszélője van, távbeszélőn kézbesítik a táviratát, kivéve mégis azokat, melyeknek címzettje a küldönccel való kézbesítéshez ragaszkodik. Münchenben ellenben csak a címzett kifejezett kérésmére történik a távbeszélőn való leadás. A távbeszélőn való közvetí-

tésért Németországban közvetítési díjat nem szednek, ami szintén hozzájárul ennek az igen gyors kézbesítési módnak a népszerűsítéséhez. A távbeszélőn való kézbesítés nagy elterjedtsége így nemcsak közvetlenül segíti elő a gyors kézbesítést, hanem közvetve is, mert a küldöncök számára így kevesebb anyag marad, melyet aránylag még gyorsabban sikerül eljuttatni a címzettekhez.

A táviratoknak távbeszélőn való közvetítésével kapcsolatban megkérdeztem Berlinben a központi táviró-hivatal főnökétől, hogy hogyan védekeznek az olyan csalások ellen, amikor illetéktelen egyének hamis feladónak a megnevezésével távbeszélőn mondanak be táviratokat. A felelet az volt, hogy semmivel, mert kiszámították, hogy bármilyen biztonsági intézkedés, mondjuk a feladónak egy bizonyos idő múlva távbeszélőn való visszahívása, sokkal többbe kerülne a német postának, mint amennyit az évente néhányszor esetleg előforduló csalással járó kár jelent. Münchenben ezzel ellentétben mégis a visszahívás rendszere áll fenn, melyet azonban rövidesen ott is beszüntetnek.

A távirdával kapcsolatban egy talán jelentéktelennek látszó dolgot óhajtanék még megemlíteni, mint amely szintén a kezelés gyorsítása és a közönség kényelme szempontjából szerepet játszik. Nevezetesen Németországban a táviratürlapokat nem árusítják pénzért, hanem azok bárki használatára díjmentesen rendelkezésre állanak. Itt tehát nem kell először az ablakhoz menni s ürlapot venni, illetve nincs szükség arra, hogy a feladó táviratát először papírlapra írva azt adja be a felvevőnek, hogy táviratürlapra ragassza s úgy vegye fel. Ezen a téren a német posta helyzete mindenesetre könnyebb, mint a miénk, mert nem kell félnie attól, hogy a kitett táviratürlapokat más célra fogják felhasználni.

Ezek után talán nem lesz érdektelen, ha a berlini központi táviróhivatal forgalmát a budapestiével összehasonlítom.

Napi feladás Berlinben átlag 17.000 drb., Budapesten átlag 1.700 drb., amely számhoz Budapesten még hozzászámítandó a fiókhivataloknál feladott napi átlag 2.400 drb. távirat.

Napi érkezett távirat Berlinben 15.000, Budapesten 4.000 darab.

Napi átmenő távirat Berlinben 70.000, Budapesten 4.000 darab.

A Reichspostministerium jóvoltából alkalmam volt a világhírű naueni rádiótáviró adóállomást is megtekinteni, mely a német Transradio társaság tengerentúli táviratforgalmát bonyolítja le.

Az állomásnak hatalmas méreteiről, az antennatartóoszlopok eget ostromló erdejéről talán nem kell beszélnem, hisz azt legtöbbször már képekről is ismeri, úgyszintén azt is mindnyájan tudtuk, hogy Telefunken rendszerű, vagyis olyan, mint ami székesfehérvári adóállomásunk. A gépi berendezés ismertetése nem szakmámba vágó, így azzal nem kívánok foglalkozni, mégis fontosnak látszik az állomás üzemére vonatkozólag annyit megemlítenem, hogy a naueni adóállomás, mint főleg a tengerentúllal dolgozó állomás, elsősorban nagy hullámhosszakkal és gépadókkal dolgozik. Az Észak-Amerikával és Kelet-Ázsiával dolgozó gépadók hullámhossza 13, illetve 18 km., az antennafeszültségek pedig 400—550 amper között váltakoznak. Az egész grandiózus és költséges telep tulajdonképpen ezeknek a gépadóknak a kedvéért létesült.

A rádiótáviratozás terén talán forradalomszerű átalakuláshoz vezethet az a Nauenban is megtalálható adóberendezés, mely a főépülettől távolabb fekvő kis faházban van elhelyezve s mely külsejére nézve az

igénytelenségnek és az olcsóságnak a megtestesülése. Az új „Beam”-rendszerű rövid hullámokkal dolgozó lámpaadó berendezésről van szó, mely akár csak az óriás költséggel megépített s hosszú hullámokkal és gépadókkal, vagyis igen magas üzemköltséggel dolgozó naueni állomás a legtávolabbi világrészekkel való levelezésre képes. A „Beam”-rendszer antenna-berendezése is végtelenül szerény és olcsó, mert az aránylag kis dimenziójú antennák néhány fenyőszálra szerelhetők. A németek ezidőszerint ezzel a rendszerrel Buenos Airessel, Rio de Janeiróval, Malabarral (Jáva szigetén) s legújabbban a Fülöp-szigeteken fekvő Maniliával leveleznek.

Az alkalmazott hullámhosszak 15—90 méter közt, a felhasznált energiák pedig 10—20 kilowatt között mozognak. Az eredmény akár csak az angoloknál, akik ezen a rendszeren Indiával, Ausztráliával és Dél-Afrikával rendszeres nemzetközi forgalmat bonyolítanak le, a németeknél is igen jó.

A „Beam”-rendszer megértéséhez ismételtem a tudományos hét előadásain hallottakat. Nevezetesen ennél a rendszernél az antennán át kisugározott elektromos hullámok nem mindenütt, hanem csak két régióban foghatók fel. És pedig az adóállomáshoz aránylag még közel fekvő régióban, azután az adóállomáshoz igen távol eső régióban, vagyis más távoli világrészekben. A kettő között fekvő úgynevezett középtávolságokon az adott jelek egyáltalán nem jelentkeznek a vevőkészülékeken, mert ezek a középtávolságok a „Beam”-rendszernek úgynevezett holt zónájába esnek. Ebben a zónában tehát nincs mit tartani a Beam rendszer konkurrenciájától.

A hullámoknak a távol zónába való eljutását a fizikusok megállapítása szerint az éther reflexhatása segíti elő, amely reflexhatás azokat a világűrben ismét a földre irányítja vissza.

A Beam rendszernek az olcsóság mellett még egy további előnyét jelenti a hullámoknak nem köralakban, hanem tölcser vagy mondjuk kör-cikk alakban, tehát főleg csak a rendeltetési irányban való terjedése. Ez a tulajdonság kivált komoly időkben nagy előnyt jelenthet.

Áttérve a német távbeszélőszolgálatra, annak méreteiről könnyen fogalmat alkothatunk magunknak, ha a német távbeszélő névsorok vaskos köteteit kezünkbe vesszük, melyeknek legkisebbje is felveszi a versenyt a budapesti névsorunkkal. Berlinben 450.000 távbeszélő előfizető van a környékkel együtt, Budapesten 34.000 vagyis körülbelül 8%-a a berlininek.

A távbeszélőnek ez az elterjedtsége azonban nemcsak az előfizetők nagy számában jut kifejezésre, hanem a távbeszélőnek nemelőfizetők által való igénybevételeiben is. Míg nálunk a postahivatalok nyilvános távbeszélő állomásait, néhány igazán központi fekvésű hivataltól eltekintve, a közönség úgy a fővárosban, mint a vidéken csak elvétve veszi igénybe, addig Németország városaiban a hivatalok távbeszélőfülkéi mondhatni állandóan foglaltak. Ez annál inkább feltűnő, mert a német hivataloknál nem egy-két fülszokott a közönség rendelkezésére állani, hanem nagyobb hivataloknál a fülszokók egész sorozatai, melyeknek egyik része a helyi beszélgetések lebonyolítására szolgáló úgynevezett „Münzfernsprecher”, vagyis automata távbeszélőfülszokó, másik része pedig az interurbán távbeszélgetések lebonyolítására szolgál s a felvevő-tisztviselő által bekapcsolandó távbeszélőállomás.

A Münzfernsprecher fülszokók kivilágítása is automatikus.

Ha a fél belép a fülszokóba, úgy önműködőleg kigyúlad a villany. A beszélő kívánó bedob 10 Pfenniget a nyílásba; ha automatizált a központ,

a fél letárcsázza a kívánt számot, ha nem, úgy megkapja a központtól az összeköttetést s beszélgetésének befejeztével, ha a fülkét elhagyja, a villany ismét kialszik.

Az automata fülkével nemcsak postahivatalokban találkozunk, hanem mindenhol, ahol csak valamirevaló forgalom várható. Főleg pályaudvarokon, színházakban, áruházakban, nagyobb vendéglőkben stb. A német posta a távbeszélő automatákkal úgy látszik igen jó tapasztalatokra tett szert, mert a tudományos postahét előadásain hallottak szerint ezek további nagyarányú szaporításával foglalkozik. A Münzfernsprecher közkedveltségét könnyen érthetővé teszi annak olcsósága. 10 Pfennigbe kerül egy helyi beszélgetés, vagyis 14 fillérbe, míg nálunk a nyilvános állomásokon egy beszélgetésért 20 fillért kell fizetni. A 10 Pfennig Németországban igen csekély összeget jelent, mert ott az élet jóval drágább mint nálunk.

Ahol a távbeszélőnek a közönség részéről való igénybevétele ilyen nagyarányú, ott a távbeszélőhivatalok berendezései és a kezelés maga is természetesen csak ilyen lehet.

Hogy a berlini távbeszélőhálózatról fogalmat tudjunk magunknak alkotni, úgy bevezetésül annyit kívánok előrebocsátani, hogy Berlinnek 48 helyi központja van és ezeken kívül ott van még az óriási interurbán központ, amely egymaga elfoglal egy palotát. De azért nehogy azt higgyük, hogy ez a 48 berlini városi központ már mind automatizálva van. Szó sincs róla, legnagyobb része még manuális és egy jó részük még sokáig az is fog maradni, mert az óriás berlini hálózatnak gyorsütemű automatizálását még a német posta budgetje sem bírja el. München ellenben már teljesen automatizálva van s ott a telefonos kisasszonyok, tisztelet az aránylag csekélyszámú interurbán kezelőnek, már tényleg csak mint a távbeszélő történet hősnői szerepelnek.

Az ilyen automatikus távbeszélő központoknak a szemlélete minden esetre furcsa gondolatokat támaszt az emberben. Ellentétben a manuális központok kezelőinek idegölő kapkodó munkájától, itt síri csend és nyugalom honol. Az egymással párhuzamosan állított állványokra szerelt kapcsolószerkezetek a mechanika hideg nyugalomával és precizitásával a kíváncsiak szeme elől eltakarva végzik az embertől elragadott munkát. Hirmondónak a homo sapiensből csak néhány műszerész maradt meg, akik sóvárogva várják, hogy végre valahára kigyuladjon valamelyik állványon egy hibajelző lámpa. A távbeszélőkezelésről egy automatikus távbeszélő központban ilyenformán nincs mit beszélni.

Erre való tekintettel térjünk át a német helyközi távbeszélőre, ahol még van bőven a kezelési teendőkből is.

Németország nagysága nemcsak a helyi távbeszélő, hanem a helyközi távbeszélő terén is megcsodálni való. S ha a háború előtti Németország ezen a téren az európai országok között az első között szerepelt, úgy a háború utáni Németország, melynek pedig legyőzöttségében a régivel szemben fokozott gazdasági és pénzügyi nehézségekkel kellett megküzdenie, mégsem engedte magát ezen a téren az u. n. győző államok által hátraszorítani, sőt túltett rajtuk, amivel a germán fajnak a harctereken elhomályosult nimbuszát a munka és a kultúra harcterén újból felragyogtatta.

A német tudományos postahét előadásain bemutatott összehasonlító hálózati térképek megmutatták, hogy Németországnak a háború után megépített távolsági távbeszélő kábelhálózata többszörösen fölülmúlja

Franciaországot, mely utóbbinak csak négy rövid kábelvonala van, egyrésztől Páris, másrésztől a német határ, a svájci, a belga határ és Calais között, míg Németország a távbeszélő kábelekkel már egész országát behálózta. A francia igazgatásnak ugyan a jövőt illetőleg igen nagyszabású kábelépítő tervei vannak, amint azt a tudományos héten bemutatott vetített képeken láttuk, ezeknél azonban az ottani német hallgatóság közbekiáltásai egy szépséghibát állapítottak meg, nevezetesen azt, hogy azok árát a németeknek kell megfizetniök, vagyis az érdem itt is a németeké lesz. A német távbeszélő kábelhálózat Angliánál is fejlettebb. Olaszországnak távbeszélő kábeli csak Milano, Turin és Genua közt vannak. Összegezve az európai országok háború utáni kábel-építkezéseit, azok hossza 25.000 kilométert tett ki, amelyből egyedül Németországra 8000 kilométer esik, vagyis Európa munkateljesítményének $\frac{1}{3}$ része.

Az interurbán távbeszélő forgalomban Anglia a németek rovására egyedül az Amerikával, nevezetesen a London és New-York között létesített és már üzemben levő drótnélküli távbeszélő összeköttetéssel tudott a maga számára bizonyos felsőbbiséget kicsikarni. Téves volna azonban azt hinni, hogy ennek az összeköttetésnek a gyakorlatban valami nagy jelentősége volna. Ezidőszerint ebben a viszonylatban naponta nem váltanak több beszélgetést, mint átlag hatot. A forgalomnak ezt a minimális méreteit két körülmény magyarázza. Először a díjtétel kolosszális nagysága. Egy London—Newyork közti beszélgetés díja nem kevesebb mint 15 font sterlingbe kerül. Másodszor a két világrész közti nagy időbeli eltolódás. Amikor Londonban déli 12 óra van, Newyorkban még csak reggel 7 órát mutat az óra. Ez az utóbbi körülmény talán még a drága tarifánál is nagyobb kerékkötő, mert lehetlenné teszi, hogy a tőzsdék és a nagy vállalatok egymással az üzleti órák alatt beszélgethessenek. Ilyen körülmények között ezidőszerint a drótnélküli távbeszélőnél megfelelőbb közlekedést biztosít az üzleti élet számára a kábel vagy a rádió-táviró.

A világrészek óraszámításának különbözősége szinte jelzi azt a távolsági határt, a meddig a nagytávolságú távbeszélőforgalom továbbfejlesztése indokolt és célszerű, mert a gyakorlatban nem sok értelme volna pld. két olyan ország vagy mondjuk világrész között távbeszélő összeköttetést létesíteni, melyeknél a mikor az egyikben déli 12-öt mutat az óra, a másikban éjfél van. Igaz, hogy ezzel szemben az optimisták azt hangoztatják, hogy még az ilyen hosszú vonal életképességét és jövedelmezőségét is biztosítani fogják a közbeeső központok egymásközt folytatott nagyszámú beszélgetései, mert hisz ezek között az időkülönbség nem oly nagy, mint a két végpont között. Közbeeső központokról természetesen az olyan viszonylatban, mint a london-newyorki, nem lehetne szó, a London-India közötti viszonylatban azonban igen.

Mindenesetre érdekes perspektívát nyújt ezeknek a kérdéseknek a feszegetése a jövőre nézve s a London-India közötti távbeszélővonal megépítése az 5 órás időkülönbség ellenére is komoly mérlegelés tárgya. Ez a vonal Frankfurt a/M.—Budapest—Belgrád—Konstantinápolyon át vezetne a távoli keletre s ha megvalósul, a legújabb kor egyik legnagyobb alkotásainak számát fogja szaporítani.

A tengerentúli távbeszélőforgalmat érintve, a német tudományos postahéten felvetődött az a kérdés, hogyha Európa és a többi világrészek között sikerült már a világtengereket keresztül-kasúl szelő távirókábeleket

építeni, miért nem építettek akkor távbeszélő kábeleket is? A felelet erre az volt, hogy a tengeralatti távbeszélő kábeltechnika mai fejlettsége mellett az ilyen kábel legfeljebb 800 kilométer távolsáig képes a beszélgetést még megérthető erősségekben tovább vinni. Ennél nagyobb távolságra nem. Így az Anglia és Newyork közti távolság leküzdésénél, ahol az Atlanti óceán szélessége eléri az 5000 Km-t csak a drótnélküli távbeszélő jöhet szóba, a kábeltávbeszélő azonban ezidőszert még nem.

Ezek után a helyközi távbeszélőforgalmat érintő általánosságok után még a berlini interurbán távbeszélőközponttal kívánnék foglalkozni. Mint a berlini központi táviróhivatalt, úgy ezt is *mammut* hivatalnak nevezhetjük, hisz a központot befogadó palota legnagyobb részében mást sem találunk, mint az interurbán központ különböző osztályait. Ez teljesen érthető is, hisz ebbe a központba 890 helyközi áramkör fut be, melyeken a központ naponta átlag 60.000 helyközi beszélgetést bonyolít le, mely számból 29.000 a Berlinből kezdeményezett beszélgetésekre esik. Hogy ennek a rengeteg beszélgetési bejelentésnek csak a felvétele milyen munkát jelent, az elképzelhető. Erre való tekintettel az interurbán bejelentő osztályban, melyet itt mint szinte külön hivatalt tekintenek s „Melderamt”-nak neveznek, 90 munkahely van rendszeresítve, mely a nap legnagyobb részében váltott személyzettel be is van ültetve.

Ha meggondoljuk, hogy Berlinben 48 helyi központ van s az interurbán központban ettől a 48 központtól, illetőleg ehhez a 48 központhoz kell a beszélgetéseket közvetíteni, s ezenfelül Berlinnek mint transitáló helyközi központnak is Németországban milyen óriási szerepe van, könnyű elgondolni, hogy itt az interurbán távbeszélő kapcsolóberendezéseknek s kapcsolási módoknak hányféle változatával és kombinációjával találkozunk. Ezt szem előtt tartva, azon sem fogunk csodálkozni, hogy ott a modern kapcsolóberendezések mellett még szép számban régi rendszerű, már meglehetősen kiszolgált berendezéseket is találunk. Az ilyen hatalmas üzemnek a felújítása óriási pénzáldozattal lehetséges csak s mivel a technika fejlődése rohamléptekkel haladt előre, a német posta pénzügyi helyzete pedig ezzel a tempóval nem tudott mindig lépést tartani, ameddig csak lehetett, nekik is *dolgozniok* kellett az ódivatú berendezésekkel.

Hogy egy ilyen óriási üzemben megfelelő mechanizáció nélkül *boldogulni* lehetetlen, az magától értetődik. A távbeszélőjegyek és egyéb előjegyzéseknek a különböző osztályok és munkahelyek közti továbbítására itt is csőposta és mozgószalagok állanak rendelkezésre, melyek a személyzetnek ide-oda járkálását, küldöncök tartását itt is feleslegessé teszik s az egyes munkatermekben csendet és nyugalmat biztosítanak. Mint a berlini helyközi központnak érdekességét kívánom megemlíteni az u. n. zsinórerősítő váltót (Schnurverstärker), melyen 20 zsinórerősítő berendezés szolgál a Berlin által közvetített s hosszabb távolságon folytatott beszélgetések felerősítésére. Ezzel a beszélgetések lebonyolításának gyorsasága ugyan valamelyest szenved, az érthetőség azonban kifogástalan s ennek következtében a panaszok ritkák.

A berlini interurbán központban két különlegességet is láttam. Egyik a környékbeli beszélgetéseknek a bejelentést követő néhány másodperc alatt való kapcsolása, melyet itt Schnellverkehrnek neveznek. Ezek a beszélgetések a Berlin körül vont 75 km. sugarú körön belül eső környékbeli központokkal folytathatók, s az interurbán beszélgetésekhez hasonló

módon ugyan, de nem a rendes bejelentőnél, hanem az u. n. Schnellverkehrsplatznál jelentendők be. Itt egy kis jegyen felveszik a beszélgetést, azt azonnal továbbítják az illető környékbeli hely munkahelyére, amely azonnal, illetőleg legkésőbb 45 másodperc alatt meghozza az összeköttetést. Itt tehát a környékbeli beszélgetések bejelentésekor a kagylót letenni és a kapcsolásra várni nem kell. Az ilyen Schnellverkehr beszélgetéseket zónatávolságok szerint díjazták. Nálunk a környékbeli beszélgetéseknek ez az azonnali kapcsolása ma még nincs meg, de a budapesti hálózat automatizálásával kapcsolatban ez is megvalósul, mivel a környékbeli központok egyrésze belekerül a budapesti automatikus hálózatba.

A másik német speciálitás az üzenetközvetítés, olyan vidéki címzettek részére, akiknek nincsen távbeszélőjük. Az üzenetet a központ levelezőlapalakú úrlapon veszi fel s vagy a rendeltetési központnak közvetlenül mondja be vagy ha nincs vele vonala, úgy ehhez közvetítetteti. A rendeltetési hely központja levelezőlapra írja az üzenetet s expresszkézbesítővel kézbesítetteti a címzettnek. Ez a közlekedési faj tehát tulajdonképpen egy távbeszélőn feladott és távbeszélőn továbbított távirat, melyet a távolság szerint díjaznak.

Németországi utam az itt elmondottakon kívül is gazdag volt tapasztalatokban és értékes megfigyelésekben, melyek akár csak a háború előtt 1913-ban tett első németországi utazásom, valamint a világháborúban a német hadsereg kötelékében eltöltött küzdelmes hónapok tapasztalatai megerősítették bennem a német őserő csodálatát és a német génusz iránti tiszteletet. De míg a háború előtti utamon Németországot a túristára ható külsőségekből ismertem meg nagynak, míg a harctereken a német vitézséget és nagyszerű szervezettséget csodáltam meg, addig mostani utamon a németiséget munkahelyein kerestem fel, és pedig úgy a posta-, táviró- és távbeszélő munkahelyein, mint üzemek, áruházak, kereskedelmi kikötők munkahelyein. Bár a germán óriás ez alkalommal nem csillogó sisakkal Lohengrin alakjában jelent meg előttem, hanem csak munkazubbonyban, a szellemi és testi munkások munkazubbonyában, mégis most láttam legnagyobbak és minden nemzet által megirigylendőnek. Hogy a németek a munka terén mily nagyok, ezt ők maguk is tudják s megfeszített munkájuktól biztosan várják a világháború által megtépázott német dicsőség újra felragyogását. Szállóigévé is vált már Németországban az a mondás, „Das, was die deutsche Armee verloren hat, das muss die deutsche Arbeit zurückgewinnen”.

Szegény megcsonkított Magyarországnak még a Németországnál is mostohább sors jutott. Ha fel akarunk a trianoni koporsóból támadni, már pedig akarunk, mi is csak a német példát követhetjük. Dolgozzunk tehát mi is mentül többet és mentül jobban a mindannyiunk által epedve várt magyar feltámadásért.

A posta felelőssége a postautalványra és a postatakarékpénztári csekkszámlára befizetett összegért.

Irta: DR. FORSTER KÁROLY m. kir. postatanácsos

A lapunk legutóbbi számában megjelent és a címben megjelölt tárggyal foglalkozó cikkkel nem értek egyet és véleményemet az alábbiakban óhajtom kifejteni.

Cikkíró annak az alapelvnek előrebocsátásával, hogy a szóbanforgó kérdés nem az általános magánjog, illetőleg a kereskedelmi jog, hanem a Postaüzleti Szabályzat alapján bírálendő el, azt állapítja meg, hogy a posta az utalványért általában csak egy évi felszólalási határidőn belül ad „kártérítést”. E határidő lejárta után még további két, tehát összesen 3 éven belül visszatéríti ugyan a feladónak a ki nem fizetett utalványösszeget, ez azonban nem kártérítés címén történik, hanem a posta tulajdonképpen csak az általános magánjog által úgynevezett „*jogtalan gazdagodás*” elkerülése végett fizeti vissza az összeget. Ebből azután azt a további következtetést vonja le, hogy a postára adott, de a felvevő alkalmazott által nem naplózott, hanem elsikkasztott utalványért a posta csak egy évig felelős és itt a 3 évi határidő egyáltalában nem alkalmazható.

Azt az alaptételt, hogy a posta és az azt igénybevevő közönség közti viszony a P. Ü. Sz. alapján bírálendő el, feltétlenül igaznak tartom. Legfeljebb teljesség kedvéért azt tenném hozzá, hogy az általános és különös jog viszonya itt is alkalmazást nyer. Ha tehát a P. Ü. Sz. valamilyen jogi kérdést szabályozatlanul hagy, azt a kereskedelmi jog, illetőleg ha ez sem tartalmaz intézkedést, az általános magánjog elvei szerint kell elbírálni. Erre, már itt megjegyzem, a jelen cikkemben nem fog sor kerülni. Hasonlóképpen — véleményem szerint — még egy jogforrást fel kellene említeni. A nemzetközi forgalomban az államok egymás közt — mint tudjuk — nem hivatkozhatnak belső üzletszabályaikra, hanem csak az Egyetemes Postaegyesület, illetőleg az egyes szűkebbkörű egyesülések nemzetközi szerződéseire és egyezményeire. Eme szabályok tehát e tekintetben felette állanak a P. Ü. Sz.-nek, mert hiszen ez utóbbi — a nemzetközi forgalomra vonatkozóan — nem tartalmazhat olyan intézkedést, ami a nemzetközi szerződésekkel és egyezményekkel ellenkezik. (Nem számítom ide azokat az eseteket, amikor a fenti szerződések, illetőleg egyezmények bizonyos kérdéseket az egyes szerződő államok szabad elhatározására bíznak, pld. ilyen általában a kézbesítés szabályozása). A nemzetközi, de különösen az Egyetemes Postaegyesület szerződésének és egyezményeinek ez a magasabb jogforrási jellege abból is kitűnik, hogy ez az Egyetemes postaszerződés az egyetlen postai jogforrásunk, *amely törvénybe van iktatva*. A P. Ü. Sz. szigorúan alkalmazkodik is ehhez az elvhez és ahol a belföldi forgalomra nem akarja a nemzetközi szabályokat alkalmazni, mindig kifejezetten különbséget tesz a kétféle, t. i. a belföldi és a nemzetközi forgalomra érvényes szabály között. Ebből azonban az következik, hogy ha valamely kérdésben a P. Ü. Sz. nem teszi meg ezt a különbséget a kétféle forgalom közt, akkor a P. Ü. Sz. belföldi és nemzetközi

forgalomra egyaránt érvényes vonatkozó szabályának meg kell egyeznie a nemzetközi szerződés, illetőleg egyezmény megfelelő rendelkezésével és ha a P. Ü. Sz. valamely intézkedése esetleg többféle magyarázatra adhatna alkalmat, *ilyen esetben* a törvénybe iktatott nemzetközi szerződés, illetőleg egyezmény vonatkozó cikkét mint u. n. *hiteles törvényt magyarázatot még a belföldi ügyekben* is el kell fogadnunk. E gondolat — noha első pillanatra újszerűnek látszik — megerősítést nyer abban a tényben, hogy a magyar, mint általában a többi nemzeti postajognak kártérítési része, illetőleg a posta felelősségének szabályozása nem az illető nemzet eredeti alkotása, mint pld. a magánjogunkban az ági örökösödés, hanem a nemzetközi postajognak mondhatni teljesen egybevágó vetülete, teljesen azonos alapelvekkel. Vita esetén tehát mindig az eredetre kell visszamenünk. Ugyanezt a gondolatot fejezi ki egyébként a stockholmi egyetemes postaszerződést és egyezményeit életbeléptető és a Budapesti Közlönyben, illetve a P. R. T. 1924. évi 43. számában közölt miniszteri rendelet bevezetése is, amikor így szól: „E változások, hacsak természetüknél fogva nem tartoznak kizárólag a külföldi szolgálatra, vagy ha az illető intézkedésnél nincs kifejezetten kimondva, hogy az csak a külföldi szolgálatra érvényes . . . . . a belföldi szolgálatra is érvényesek lesznek.”

A fenti alaptételt leszámítva, a fejtegetés többi, tehát érdemi részeit sem kiindulási pontjukban, sem a végeredményben nem tudom osztani.

Nézzük először a kérdést elméleti alapon, az általános postajogi elvek figyelembevételével, azután pedig vizsgáljuk meg a kérdést a tételes jogunk alapján.

Az elméleti postajog szerint legelőször is azt állapíthatjuk meg, hogy postautalványnál *kártérítésről* egyáltalában nem is lehet szó. Mert mi is a magánjog szerint a kártérítés? Az a szerződésben legtöbbször előre nem látott és nem szabályozott *teljesítés*, amely akkor lép elő, ha a teljesítésre kötelezett fél a szerződésben vállalt eredeti kötelezettségét bizonyos okok folytán nem teljesíti vagy nem teljesítheti. Pld. ha valakitől használatra kölcsön veszek egy tárgyat és ez a használat alatt összetörik, a szerződésszerű teljesítés, azaz a használt tárgy visszaadása helyett a másik fél kárát tartozom megtéríteni, ami rendszerint a tárgy értékének megtérítésében áll.

Alkalmazható-e ez a postai szolgálatra? Igen, de csak az ajánlott levél-, az érték-levél-, doboz-, továbbá a csomagszolgáltatásban. A posta a szóbanforgó küldemények feladóival — mint tudjuk — szerződést és pedig a kereskedelmi törvény által úgynevezett fuvarozási szerződést köt, amelynek értelmében ő a neki átadott tárgyakat a rendeltetési helyükre elszállítja és a címzetthez juttatja, ha pedig ez bármely oknál fogva lehetetlenné válik, a küldeményeket feladóhelyükre visszaszállítja és a feladónak visszakézbesíti. Azt hiszem, vitán felül áll, hogy ez a másodlagos, subsidiarius kötelezettség, hogy t. i. a posta a kézbesíthetetlen küldeményt köteles a feladónak visszaszállítani, a szerződésnek ép olyan integrans része, mint az első szállítás. A szerződési teljesítés itt tehát tárgyaknak szállítására vonatkozik. Már most, ha e tárgyak elvesznek, illetőleg megsemmisülnek, az értéklevélnél és doboznál, továbbá a csomagnál ezenfelül, ha megsérülnek vagy kifosztják őket, a posta a szerződésszerű teljesítésre képtelenné válik és így helyette a szerződésben, illetőleg az azt helyettesítő P. Ü. Sz.-ben körülírt pótteljesítést végzi, azaz kártérítést fizet a feladónak.

Egész más a helyzet az utalványnál. Itt a posta arra kötelezi magát szerződésileg, hogy a feladó által befizetett összegnek megfelelő összeget az utalványon megnevezett címzettnek kifizeti, ha pedig ez nem lehetséges, akkor az összeget a feladónak visszafizeti. Itt tehát nem szállítási szerződés, hanem „munkaszerződés”, illetőleg ennek egyik alcsoportja, a postajogászok egy része által „vállalkozási szerződés”-nek tekintett szerződés jön létre. Elképzelhető-e, hogy a postának ez a szerződési kötelezettsége lehetetlenné válik? Nem, mert a posta helyettesíthető dolgot, pénzt vesz át és így mindig megvan a lehetőség arra, hogy a címzettnek, illetőleg a feladónak az utalványösszeget ki-, illetőleg visszafizetheti. Így tehát a postautalványnál kártérítésről nem lehet szó. A feladó, amikor a szerződésre támaszkodva a postánál felszólal, nem kártérítést kér, hanem egyszerűen azt igényli, hogy a posta az utalványszerződésnek tegyen eleget, azaz az utalvány összegét fizesse ki a címzettnek, illetőleg fizesse azt vissza a feladónak. Ez a helyzet még akkor is, ha pld. a posta az utalványösszeget tévesen nem az arra jogosítottnak fizette ki. Ebben az esetben is a feladó arra való hivatkozással, hogy a postának ez a cselekménye az eredeti utalványszerződést illetően jogilag semmis, szintén nem kártérítést kér, hanem azt igényli, hogy a posta az eredeti szerződésszerű kötelezettségét teljesítse.

Hogy pedig ez az éles különbség nem kitalált jogi mesterkedés és a postajog tényleg különbséget tesz a kétféle teljesítés, t. i. egyrészt az ajánlott levél-, értéklevél-, doboz- és csomag-, másrészt az utalványszolgáltatásra vonatkozó teljesítések között, könnyű bebizonyítani. A postajogok alapforrását az Egyetemes Postaegyesület szerződését, illetőleg egyezményeit vegyük elő. A szerződés 50. cikkének 2. bekezdése szerint feladónak az ajánlott levél elveszése esetén „kártérítésre van joga” (l'expéditeur a droit, de ce chef, à une indemnité... etc.). Az érték egyezmény 16. cikke 1. pontjának 3. bekezdése szerint „a feladónak joga van az elveszés, kifosztás vagy megsérülés valódi összegének megfelelő kártérítésre” (l'expéditeur a droit à une indemnité... etc.). A csomag egyezmény 36. cikke 1. pontjának 2. bekezdése hasonlóképpen azt mondja ki, hogy a feladónak az elveszésből, kifosztásból vagy megsérülésből származó kárának megtérítésére van joga (l'expéditeur a droit, de ce chef, à une indemnité... etc.). A fenti három szöveg tehát minden esetben az indemnité = kártérítés szót használja. Az utalványegyezmény ennek ellenében ezt mondja (22. cikk. 1. bekezdés): „Les sommes versées pour être converties en mandats de poste sont, dans le délai de prescription, garanties aux déposants etc.” azaz szószerinti fordításban „a posta az utalványozott összegeket a feladónak az elévülési határidőn belül garantálja”, illetőleg szabadabb fordításban: a posta az utalványozott összegekért a feladóval szemben az elévülési határidő lejártáig felelős. Az utalványegyezmény egyébként az indemnité = kártérítés szót egyáltalában nem használja.

A fentiek alapján, azt hiszem, bebizonyítottunk vehetjük, hogy felszólalás esetén a posta az utalvány összegének ki-, illetőleg visszafizetésével nem kártérítést fizet, hanem a valamilyen okból elmulasztott eredeti szerződési kötelezettségét teljesíti.

Ez által magától megdől cikkírónak az a megkülönböztetése, hogy a posta egy éven belül kártérítést fizet, egy évtől három évig pedig a fizetésével csak a *jogtalan gazdagodását* akarja elkerülni. Mi is az a jogtalan

gazdagodás? Ezt a keresetet a klasszikus római jog és nyomában minden jog azért konstruálta, hogy olyan esetben, mikor az ellenfélnek vagyonszaporulata az anyagi igazsággal ellenkezik, de a szenvedő fél tételes jogra nem tud hivatkozni, módjában álljon mégis a másik féltől a jogtalanul szerzett gazdagodást visszakövetelni. A mi esetünkben nincs kétség, hogy fennforogna a jogtalan gazdagodás is, de emellett a félnek kezében van a legideálisabb jogi fegyver, t. i. a közokirattal igazolt szerződés, minek akkor őt a jogi nincstelenség szerény eszközére utalni?

A tévedésre nyilvánvalóan az utalványból folyó igények érvényesíthetésének kétféle határideje adott okot.

Az alanyi jog, a jogigény, mint tudjuk, örökéletű. De az állam célszerűségi okokból annak birói, illetőleg közhatósági uton való érvényesíthetését határidőhöz köti, amelyen túl, mint nevezni szoktuk, a magánjogi igények elévülnek. Ez a határidő a magyar magánjogban általában 32 év. A postaintézetekre, mint tömegfuvarozással foglalkozó intézetekre, az államok ugyancsak célszerűségi okokból az előbbinél jóval rövidebb elévülési időt állapítanak meg. Ismét csak a nemzetközi jogra visszatérve, amelyben leginkább meg lehet találni az elméleti postajog kijegecesedett eredeti alapelveit, úgy látjuk, hogy az ajánlott levélre, az értéklevélre s dobozra, illetőleg a csomagra ez az elévülési idő 1 évben van megszabva. Az utalványnál azonban kétféle elévülési határidőt találunk. Az utalványegyezmény fentidézett 22. cikke ugyanis, amely a postautalványért való felelősséget *általában* tárgyalja, azt mondja, hogy „a posta felelős a befizetett összegekért az elévülési határidőn belül mindaddig, amíg az utalványokat szabályszerűen ki nem fizették”. Míg ellenben a hivatkozott egyezmény 21. cikkének 2. pontja azt mondja: „Valamely postautalványnak egy arra nem jogosított egyén részére történt kifizetése miatt felszólalni csak az összeg feladását követő naptól számított 1 évi határidőn belül lehet”. Amint tehát látjuk, a posta felelőssége tekintetében kétféle határidő van megállapítva. Téves kifizetés esetén 1 év, ellenben egyáltalában nem teljesített kifizetés esetén a felelősség „az elévülési határidő” lejártáig tart. Ezt az elévülési határidőt az egyezmény maga nem állapítja meg, hanem ezt a feladó országra bízta, mert ez a kérdés ugyanis a feladó és a felvevő ország között eldöntendő kérdés és így legcélszerűbb volt szabad kezét hagyni az egyes államok különböző jogi felfogásának. Az államok e jogosítvány végrehajtásában, amennyire a rendelkezésemre álló adatokból megállapíthattam, az egy évi általános felszólalási határidőnél hosszabb, sőt néhol jelentékenyen nagyobb határidőt állapítanak meg. Így pld. Ausztria, Japán, Olaszország 3 évet, Belgium, Norvégia, Hollandia, Svájc 5 évet, Svédország 10 évet, sőt Németország egyenesen a német általános magánjogi elévülésnek megfelelően 30 évet állapít meg erre az esetre. (L. ezeket az adatokat Beelenkamp: „Les lois postales universelles” című műve 346. oldalának 3. jegyzetében és a német hivatalos „Weltposthandbuch” 1925-ös kiadásának 249. oldalán a 6. jegyzetben.). Ezek szerint tehát az utalványnál a feladó jogigényének kielégítését kétféle határidőn belül követelheti a postától:

1. téves kifizetés esetén 1 éven belül,
2. egyáltalában meg nem történt kifizetés esetén az államok szerint külön-külön megállapított hosszabb határidőn belül. A fentiekben kifejtettek alapján azonban nem lehet vitás, hogy a posta mindkét határidőn

belül a szerződés szerű kötelezettségét teljesíti, tehát nemcsak jogtalan gazdagodás címén fizet.

Nem akarom ezzel azt mondani, hogy az egyáltalában ki nem fizetett postautalványra vonatkozó felelősség határideje meghosszabbításának indoka nem a jogtalan gazdagodás elkerülése volna. Hiszen ép az a különbség az utalvány és egyéb postaküldemény között, hogy az utalványra befizetett pénzdarabok a posta tulajdonába mennek át és így, ha a posta az utalványt nem fizeti ki vagy vissza, az összeggel jogtalanul gazdagodik. Az indokot azonban nem szabad összetévesztenünk a jogalappal. A jogalap, azaz a jogcím a meghosszabbított határidőben is a szerződés, illetőleg annak a postajogban meghatározott időn belül való érvényesítési lehetősége. Nem azon a jogcímen fizeti ki vagy vissza a posta a meghosszabbított határidőben a még egyáltalában ki nem fizetett postautalványt, mert máskülönben jogtalanul gazdagodnék (hiszen ez a meghosszabbított határidő lejártá után is fennállana), hanem mert a feladóval kötött szerződése, illetőleg annak hiteles magyarázata, a postajog, úgy rendeli.

Ezek kifejtése után nem marad más hátra, mint hogy azt az esetet vizsgáljuk meg — egyelőre szintén az általános postajogi alapon — amikor valaki teljes jóhiszeműséggel és a posta üzletszabályaiban előírt alakiságok teljes betartásával, szabályszerűen felad egy postautalványt, befizeti az utalványösszeget és az utalványdíjat, megkapja a szabályszerű feladóvevényt — a felvevő alkalmazott azonban anélkül, hogy az összeget a naplóba bevezette volna, elsikkasztja az utalványt az összeggel együtt. Cikkíró — mint említettem — itt arra a megállapításra jut, hogy a feladónak ez esetben csak az 1 évi határidő áll rendelkezésére, mert itt nem lehet szó a posta jogtalan gazdagodásáról és mert a 3 éves határidő csak a térti utalványokra érvényes. Azt is fel szokták még hozni, hogy ez a pénz nem folyt be a postapénztárba.

Véleményem szerint jogilag teljesen tarthatatlan az a felfogás, hogy a szóbanforgó utalvány összege nem került a pénztárba. Az utalványösszeg a postapénztárba befolyt abban a pillanatban, mikor az összeget a feladó a felvevő tisztviselőnek átadta. Hogy a pénzdarabokkal ezután mi történik, a félre és a postautalványszerződésre nézve teljesen közömbös. Az a tény, hogy a posta valamely alkalmazottja, aki hivatalos minőségben és hivatalos felvevőhelyen, mint a m. kir. posta feljogosított képviselője a közönségtől átveszi a szabályszerűen kiállított utalványt és az utalványozott összeget, arról a hivatalos betűzővel és aláírással ellátott közokiratot kiállítja és a teljesen jóhiszemű feladónak átadja, teljesen és véglegesen létrehozza az utalványszerződést, amelyből a postát az üzletszabályokban előírt kötelezettség feltétlenül terheli, tekintet nélkül arra, hogy a felvevő alkalmazott a P. K. U.-ban szabályozott, tehát belső kezelési szabályokat betartotta-e, azaz az utalvány összegét elhelyezte-e a kézi pénztárban és elszámolta-e az utalványt a felvevő naplóban. Ha ez nem így volna, a féltől nem lehetne megtagadni azt a jogot, hogy ellenőrizze, vajjon az alkalmazott teljesítette-e a belső kezelési szabályokat. Az utalványszerződés csak akkor nem jönne létre, ha a feladó az alkalmazottal összejátszanék vagy, ha jóhiszeműen ugyan, de nem az üzletszabályok szerint járt volna el, pld. a postautalványlap kitöltését a postaalkalmazottra bízta volna. Ilyen esetben tényleg csak a naplózással válnék a szerződés megkötötté. (Ez utóbbi példát tárgyalja Aschenborn: „Das Postgesetz des deutschen Reiches” című műve 146. lapjának b) jegyzetében).

Ha már most áll az a tétel, hogy ez az utalvány a félre nézve ép olyan utalvány, mint a szabályszerűen elszámolt utalvány, nem lehet a két feladó joga között semmiféle különbséget tenni. A feladó jogát csak a saját mulasztása pld. helytelen címzés csorbíthatja, de nem lehet arra befolyással a posta valamelyik alkalmazottjának a feladó által nem ellenőrizhető mulasztása vagy jogellenes ténye. Így tehát teljesen lehetetlen azt a különbséget felállítani, hogy ha a felvevő tisztviselő szabályszerűen járt el, a posta 3 évig adja vissza az összeget, ha ellenben hivatali mulasztást követett el, t. i. az utalványt nem naplózta és az összeget elsikkasztotta, akkor csak 1 évig. Egyforma tartalmú szerződésből csak egyforma kötelezettségek származhatnak.

Az az érv sem állhat meg, hogy az ilyen utalványra nem alkalmazható a 3 évi határidő, mert az csak térti utalványokra vonatkozik. Mi is az a térti utalvány? Az az utalvány, amely a címzettnek nem volt kifizethető és amelyet a feladás helyére kell visszaküldeni. A kifizetés előtt elveszett utalvány nem ugyanilyen jellegű-e a posta felelőssége és a feladó igénye szempontjából? De igen. Ha valamely utalvány elvész, ez a tény az utalványszerződést egyáltalában nem befolyásolja és a feladó igényének érvényesítési határidejét egyáltalában nem rövidíti meg, ami abból is kitűnik, hogy az elveszett utalványnak kifizetési felhatalmazással való pótlása nincs külön határidőhöz kötve. (L. a mi tételes jogunkban is a P. Ü. Sz. 127. §. 1. pontját.) Ebből következik, hogy arra — mint végső határidőt — a posta felelősségének meghosszabbított határidejét kell alkalmazni. A jelen esetben tehát tulajdonképen azt is mondhatjuk, hogy egy „elveszett” utalványról van szó, amelynek kifizetési felhatalmazással való pótlását a félnek a meghosszabbított határidőn belül bármikor joga van kérni. A kifizetési felhatalmazást pedig a postának ki kell állítania, mert az utalványt a P. Ü. Sz. szerint szabályszerűen felvették.

Az elsikkasztott utalvány tehát a fentiek szerint a térti utalvánnyal teljesen egyenlő elbírálás alá eső elveszett utalványnak is tekinthető, érte tehát a posta úgy mint a térti utalványért 3 évig felelős.

Az elméleti postajog alapján tisztázva a kérdés jogi természetét, vizsgáljuk meg, hogy ezek az elvek a mi tételes jogunkkal, a P. Ü. Sz.-szel egyeznek-e. Véleményem szerint igen.

Cikkíró a P. Ü. Sz. 137. §. 22. pontját idézi, amely a posta felelősségét általában t. i. az összes küldeményekre vonatkozóan szabályozza. Ennek a pontnak mai szövegezése, elismerem, olyan, hogy *szószereint* magyarázva, igazat ad a cikkírónak. Eme általános szabályon felül van azonban a P. Ü. Sz.-nek konkrét szabálya is a postautalványból folyó felelősségre nézve. A 137. §. 3. pontja ugyanis így szól: „Postautalványoknál a posta a befizetett összegért szavatol a jelen §. 22. pontjában foglalt korlátozással, illetőleg a 122. §. 5. pontjában említett határidőn belül mindaddig, míg az összeget az ennek átvételére jogosítottnak szabályszerűen ki nem fizette.” E szakasz tehát kifejezetten a szavatolás (helyesebben: felelősség) szót használja és arra két egymás mellé állított és teljesen egyenrangú határidőt állapít meg, u. m. a 137. §. 22. pontja által megszabott 1 évet és a 122. §. 5. pontjában megállapított 3 évet. Amint látjuk, a P. Ü. Sz. szerint is nem szerződésen kívüli kötelemről, tehát csak jogtalan gazdagodásról van szó, mert a posta az egész, tehát 3 éves határidőn belül *szavatol*, azaz *felelős*. Jogcím tekintetében nincs tehát különbség a két határidőn belüli teljesítés között, mindkettőnek

alapja a szavatosság, azaz felelősség. Nem határozza ugyan meg kifejezetten ez a szakasz, hogy melyik esetben alkalmazandó az egyik és melyik esetben a másik határidő, ez azonban közvetve könnyen megállapítható. A 122. §. a térti utalványokról beszél, a 3 év tehát a meghosszabbított határidő, amely a fenti elméleti fejtegetés és a stockholmi egyezmény szerint is a feladó rendelkezésére áll, ha az utalványát egyáltalában nem fizették ki. Utalványoknál csak kétféle mulasztást követhet el a posta: vagy egyáltalában nem fizeti ki az utalványt vagy pedig tévesen fizeti ki azt valakinek. Minthogy pedig az első esetben a feladónak igénye érvényesítésére a 122. §. 5. pontja szerint 3 év áll rendelkezésre, ebből következik, hogy a 137. §. 22. pontjában megszabott másik, tehát az 1 esztendő határidő csak a téves kifizetésre vonatkozhatik, ami meg is egyezik a stockholmi egyezmény fent idézett szabályával.

Amint látjuk, tételes jogunk is tartalmaz rendelkezést, amely ezt a kérdést eldönti. Elismerem azonban, hogy, mint fent is mondtam, a P. Ü. Sz. mai szövegezése, ha azt csak betűjében értelmezzük és nem kutatjuk a rendelkezések jogi alapját és természetét, vitára adhat okot. Itt léphet elő tehát az a cikkem elején érintett eset, a mikor t. i. a P. Ü. Sz. valamilyen kérdésben kifejezetten egyforma szabályokat állít fel a belöldi és a nemzetközi forgalomra, (az utalványforgalomból eredő felelősségre ez a helyzet, l. a P. Ü. Sz. 137. cikke 36. p.), de a rendelkezések nem eléggé világosak. Mint hiteles törvénytárgyarázat itt tehát az érvényben álló stockholmi utalványegyezmény szolgál, amelynek szövegezése — mint láttuk — szerencsésebb, mert a posta e felelősségét kifejezetten úgy szabályozza, hogy 1. a posta *felelős* az utalványösszegért az elévülési határidőn belül (nálunk 3 év) mindaddig, amíg azt az arra jogosítottnak ki nem fizeti, de 2. téves kifizetés esetén csak egy éven belül benyújtott felszólalás esetén vállalja a *felelősséget*. Szükségesnek tartanám ezek alapján, hogy minden felmerülhető kétely végleges eloszlátása céljából ezt a nemzetközi szövegezést használnánk a P. Ü. Sz. 137. §. 3. pontjában és a 22. pontot is megfelelően kiegészítenénk.

Hátra volna még annak megvizsgálása, hogy az elsikkasztott és nem naplózott utalványlap esetén, mi a tételes jogunk álláspontja. Konkrét rendelkezés hiányában csak a fenti elméleti következtetéseket tudnánk ismételni. Módunkban van azonban még bizonyos tételes postajogi szabályokból is indokot meríteni álláspontunk igazolására. A P. Ü. Sz. a feladás tényének bizonyítására a postai feladóvevényt döntő bizonyítékul fogadja el: (137. §. 24. p.) „a feladó ebbeli minőségét az eredeti feladóvevényel tartozik igazolni”. Mint közokirat, a feladóvevény tehát feltétlenül hitelesen bizonyítja, hogy a tárgyalt esetben a szabályszerű postára adás megtörtént. Felvethető volna ugyan az a kibúvó is, hogy a posta ne fogadja el az ilyen feladóvevényt azzal az érveléssel, hogy annak az adatai nincsenek a naplóban elszámolva, tehát az a feladóvevény *hamis*, illetőleg nem valódi. Véleményem szerint a kérdéses postai feladóvevény csak akkor volna hamisnak tekinthető, ha az azon levő aláírás nem az illető szolgálatot teljesítő alkalmazottól eredne és a betűző nem a hivatal betűzőjének a lenyomata volna, illetőleg ha azt nem az arra jogosított üttette volna az okmányra vagy ha pld. az alkalmazott a feladóval összejátszva egy be nem fizetett utalványösszegegről állította volna ki azt. Azt, hogy a közokirat, azaz a feladóvevény hamis, egyébként is mindenesetre a postának kellene bizonyítania egy esetleg meginduló perben és pedig

azt kellene a postának bizonyítania, hogy az összeget a feladó — a feladóvevény dacára — nem adta át a tisztviselőnek, mint a postakincstár képviselőjének. A mi esetünkben azonban a feladó jóhiszeműségét vettük alapul és így arról az esetről beszélünk, amikor a vizsgálat szerint az illető tisztviselő a szabályszerű utalványt az összeggel együtt átvette és arról a szabályszerű feladóvevényt kiállította. Ilyen körülmények között azonban semmiféle bíróság nem fogja hamisnak nyilvánítani a feladóvevényt azon az alapon, hogy az összeg nincs elszámolva. Ugyanolyan lehetetlen lenne ez, mintha valamely bank egy általa kiállított szabályszerű takarékkönyvet azon az alapon nem akarna elfogadni, hogy az nincs naplózva. Különben is, ha hamisnak akarnók nyilváníttatni az ilyen feladóvevényt, kötelesek volnánk a végső következtetéseket ebből levonni és a feladót felszólalásával már az első év lejárta előtt elutasítani, mert hamis feladóvevényre csak nem fog a posta egy „a postapénztárba be nem folyt” postautalványösszeget kifizetni? Nem maradna hátra más, mint a feladót az alkalmazott ellen indítandó perre utalni, azaz olyan jogbizonytalanságot teremteni, amitől vissza kell mindenkinek rettennie.

Szükségesnek tartom, hogy még egy másik esetleges ellenvetésre is kitérjek. A postai feladóvevény hátlapján közölt üzletszabályzat kivonat világosan kimondja, hogy a posta az utalvány téves kifizetése esetén csak 1 éven belül felelős (ami egyezik a nemzetközi szövegezéssel és így megerősíti egy újabb hiteles magyarázattal azt a megállapításomat, hogy az egy év csak a téves kifizetésre vonatkozik), de hozzáfűzi azt a régi Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályzatból megmaradt és a P. Ü. Sz.-ben egyébként ma már nem található szabályt, hogy a posta „a ki nem fizetett utalvány összegét az utalvány feladási napját követő 3 éven belül ki- vagy visszafizeti, ha az eredeti számadások megvannak s ezekből megállapítható, hogy az összeg a postapénztárba befolyt, de azt ki nem fizették.” Azt lehetne tehát állítani, hogy az elsikkasztott utalványról a számadások nem tartalmazzak feljegyzést és így „nem állapítható meg, hogy az összeg a postapénztárba befolyt”. Szerintem ez egészen helytelen magyarázat volna. Tulajdonképpen nem kell mást felhoznom ez ellen, mint ismételni azt, hogy a feladó teljesen eleget tesz igénye igazolására, ha a feladóvevényt bemutatja, amely okmány közokirat és így a feladás tényét és az utalványozott összegnek a postapénztárba történt befolyását hitelesen igazolja. A posta rosszhiszeműen járna el, ha ezzel a saját maga által kiállított közokirattal szemben a felvétel tényét tagadná és így önmagát dezavválná. Ha a posta lemond arról — takarékosági szempontból — hogy minden tisztviselő mögé egy-két ellenőrt ültessen, az ebből származó anyagi hátrányokat nem háríthatja a jóhiszemű feladóra. A számadási okmányokkal való bizonyíthatásnak a feltétele nyilvánvalóan csak akkor jöhet szóba és a feladóvevény e feltétele csak arra az esetre vonatkozhatik, ha a feladó nem tudja a feladóvevényt bemutatni. Az utalványszerződés t. i. ilyen esetben is létrejön, de annak bizonyítéka nem a feladóvevény, hanem az utalványbevételei napló. Ha pedig továbbá áll az a tétel, hogy az elsikkasztott összeg a postapénztárba befolytnak tekintendő, akkor egyuttal nyilvánvaló az is, hogy a posta a számadások szerint azt nem fizette ki (ami a feladóvevény szerint a másik követelmény), mert hiszen az összeget elsikkasztották és az összeg, mint a postakincstárnak követelése a sikkasztó alkalmazottal szemben jogilag megvan. Nyilvánvaló tehát, hogy a szelvényen levő fenti szöveg sem dönti

meg a jogi megállapításainkat, sőt részben megerősíti azt, noha itt is szükségesnek tartanám, ha a feladóvevényen levő és a régi Üzletszabályzatnak megfelelő kivonatot a postajoggal, a nemzetközi utalvány egyezményvel és a P. Ü. Sz.-szel teljesen összhangba hoznánk és azt így szövegeznénk: „A posta az utalványra befizetett összegért az utalvány feladási napját követő 3 évig felelős, de az utalvány téves kifizetése esetén felelőssége csak 1 évre terjed”.

Összegezve az elmondottakat, véleményem a következő:

Postautalványszerződésnél nem lehet szó kártérítésről, mert a posta az utalványozott összeg ki- vagy visszafizetésével eredeti szerződési kötelezettségét teljesíti. A postautalványból folyó szerződési kötelezettség teljesítését a feladó kétféle határidőn belül igényelheti: u. m. téves kifizetés esetén 1, meg nem történt kifizetés esetén pedig 3 éven belül.

Szabályszerűen feladott postautalványnál — a postautalványszerződést illetően — nincs semmi jogi jelentősége annak, hogy az utalványt és annak összegét a felvevő alkalmazott elsikkasztotta és nem naplózta, ami a postakincstár és alkalmazottjának belső ügye; az utalványösszeget tehát a feladó ebben az esetben is 3 éven belül követelheti vissza a postától.

Végül pár szót a csekkszolgálatról. A csekk kifizetési-utalvány tekintetében — cikkíróval egyetértően — az a véleményem, hogy a posta felelőssége általában ugyanolyan méretű, mint az utalványokra vonatkozóan. Meg kell azonban említenem a postatakarékpénztári csekkszámmlára történt befizetéseket is, amelyek tulajdonképpen inkább egy tekintet alá esnek a postautalványokkal. Ezek is, mint a P. Ü. Sz. (137. §. 6. p.) mondja, az utalványra vonatkozó szabályok szerint bírálандók el. Itt azonban rá kell mutatnom egy jelentős különbségre, ami mégis fennáll a két jogeset között. A postautalványnál ugyanis — mint minden postai küldeménynél — a küldemény felett annak kézbesítéséig a magyar postajog szerint a feladó rendelkezik, (nem úgy, mint pld. az angol postajogban, ahol a feladást követő időben már a címzettet illeti a rendelkezés); így tehát az esetleges felszólalásnál nálunk a feladót illeti meg afölött való döntés, mi történjék az utalvány összegével; a címzettnek fizessék-e ki, avagy mint tértialványösszeget a feladónak fizessék azt vissza. Csekkszámmlára való befizetésnél ellenben a befizetés pillanatában a befizetett összeg a csekkszámmla tulajdonosának tulajdonába megy át, arról tehát a befizető többé nem rendelkezik. (L. Dencz: A postatakarékpénztári szolgálat vezérfonala 161. oldal, 3. bek: „A már megtörtént csekkbefizetést a hivatal a félnek semmi körülmények között vissza nem adhatja, de még a postatakarékpénztár sem, mert a bírói gyakorlat szerint a befizetési lappal történt befizetéseket a csekkszámmlákon minden körülmények között jóvá kell irni”.) Amennyiben tehát akár hivatalból meginduló vizsgálat, akár a befizető, illetőleg a csekkszámmlatulajdonos felszólalása folytán kiderül, hogy a csekkszámmlára való befizetést a felvevő postaalkalmazott nem naplózta és az összeget elsikkasztotta, a posta az összeget nem adhatja vissza a befizetőnek, még ha az illető kéri is, hanem köteles a naplózást azonnal pótolni, mert az összeg a csekkszámmlatulajdonost illeti.

A kézbesítő szolgálat fejlesztése postamesteri hivataloknál.

Irta: Dr. SZIGETI JENŐ m. kir. postatanácsos.

Az utóbbi időben számos rendezett tanácsú város, illetőleg népesebb nagyközség, postamesteri hivatalának kincstári hivatalná váló átalakítását kérte.

A kérelmet a legtöbb esetben a kézbesítő szolgálat hiányosságával indokolták.

A kézbesítő szolgálat ellátása tekintetében ugyanis a postamesteri és a kincstári hivatalok között lényeges különbség van.

A Postaüzleti Szabályzat 88. §. 1. pontja értelmében a kincstári hivatalok a könyvelt küldeményeket háznál kézbesítik, illetőleg a postautalványok és csekkek összegét háznál fizetik ki. A csomagokat sulyra és értékre való tekintet nélkül a legtöbb helyen a címzettnek szintén a lakásán kézbesítik. A személyazonosság igazolása — amennyiben annak szüksége fennforog — természetesen a kézbesítés helyén történik.

Ezzel szemben a postamesteri hivatalok csak a közönséges — esetleg, ha alkalmas kézbesítővel rendelkeznek — az ajánlott levélpostai küldeményeket kézbesítik házhoz. A könyvelt küldeményekről pedig általában csak az átadó-vevényt, az utalványt, szállítólevelet, avagy az értesítő és elismervényt kézbesítik. Magát a küldeményt a postahivatalban kell a címzettnek átvenni, illetőleg onnan elhozatni.

További lényeges eltérés van abban a tekintetben is, hogy, amidőn a könyvelt küldeményt nem kézbesítik házhoz, hanem a felet annak érkezéséről csak értesítik, ha az átadó okmányt kincstári alkalmazott kézbesíti, a címzettnek személyazonosságát már a kézbesítés alkalmával kell igazolnia s a postahivatalban magát a küldeményt vagy a pénzösszeget minden további igazolás nélkül az átadó okmány bemutatójának kézbesítik, illetőleg fizetik ki. Míg, ha az átadó okmány stb. kézbesítését postamesteri alkalmazott végzi, az igazolás a postahivatalban történik.

Minél nagyobb valamely helységben a lakosság száma s a postamesteri hivatal forgalma, valamint a belső kézbesítési terület kiterjedése, annál inkább érezhető a kézbesítés terén fennálló különbség hátránya. A kincstári kézbesítők szinte állandóan ugyanabban a kézbesítő körzetben működve, személyesen ismerik annak minden lakosát s így igazolást nem is kell kívánniok. A postamesteri hivatalok gyakran változó személyzete (tishti segéderők) azonban a sokszor 10.000 főnél is több lelket számláló rendezett tanácsú város, nagyközség lakosságát nem ismeri eléggé s emiatt igen sok esetben a címzettnek igazolnia kell személyazonosságát.

A legtöbb címzettnek erre alkalmas okmánya nincs s kénytelen személyazonosságát a községi előljáróság által erre kijelölt egyénnel igazoltatni és aláírását hitelesíttetni.

Az erős forgalmú I. oszt. postamesteri hivatalok lakóira tehát igen kényelmetlen, hogy a könyvelt küldeményeket nem kézbesítik házhoz. A személyazonosság igazolása pedig úgy a címzettek, mint a helyi hatóságra állandó és súlyos terhet ró.

Érthető tehát, hogy ezek a körülmények arra indítják a helyi hatóságot és az érdekeltséget, hogy a postamesteri hivatalok kincstári hivatalává való átalakítását szorgalmazzák.

Az átalakítási kérelmek sok esetben alaposan indokoltak, a mai viszonyok között azonban teljesítésük mégis akadályokba ütközik (hivatali helyiség és a személyzet lakásának biztosítása stb.). Ezért a postai szervek fejlesztése nem követheti nyomon az egyes rendezett tanácsú városok és nagyközségek ipari és kereskedelmi életének fejlődését, nem tarthat lépést a postai forgalom emelkedésével, hanem be kell érni az alacsonyabb fokú postai szervvel.

Mégis az adott helyzetben keresni kell a módot, hogy a fejlettebb gazdasági élet követelményeinek megfeleljünk anélkül, hogy pénzügyi tekintetben elháríthatatlan akadályokba ütköznénk.

A magyar posta vezetősége tehát az adott pénzügyi viszonyok között a kérdés megoldására olyan irányú kísérletet tett, hogy néhány erős forgalmú vidéki I. oszt. postamesteri hivatalnál (Berettyóújfalu, Celldömök, Hajdunánás, Törökszentmiklós) a házhoz kézbesítendő küldemények körét az ajánlott levélpostai küldeményeken kívül az értéklevelekre, értékdobozokra, kézi-, betét- és sommás csomagokra is kiterjesztette.

A kézbesítő szolgálat fejlesztésének az volna a természetes sorrendje, hogy elsősorban az ajánlott levélpostai küldemények házhoz kézbesítése és a postautalványok és csekkek összegének háznál kifizetése rendszeresíttessék s ezt kövesse a csomag házhoz kézbesítés berendezése. A pénzügyi szempontokra való tekintettel azonban ettől a sorrendtől el kellett térni és a szolgálat továbbfejlesztését a csomagok házhoz kézbesítésével kellett kezdeni, mert a csomag házhoz kézbesítési díjakból akkora bevétel remélhető, hogy abból nem csupán a csomagkézbesítőjárat fenntartásának költsége és a külön kézbesítő díjazása fedezhető, hanem még feleslegre is lehet számítani. De szükséges volt a csomag házhoz kézbesítés berendezése azért is, mert ez postai csomagforgalmunk megtartásának, illetőleg gyarapításának egyik eszköze.

A csomagforgalom lebonyolításánál ugyanis egyre jobban érezhető a magánvállalkozás versenye. Mind több és több hivatalnál tapasztalható, hogy a csomagforgalom jelentékeny hányada magánvállalat kezébe megy át. E vállalatok a tarifális és kezelési előnyökön kívül különösen hangsúlyozzák a „díjtalan házhozszállítást azokon az állomásokon, ahol a posta egyáltalában nem kézbesít.”

A magánvállalkozás versenyével szemben postajáratok szempontból eddig foganatosított intézkedések (csomaggyűjtés, gyors szállítás stb.) sorát tehát ki kell egészíteni azzal, hogy ott, ahol annak pénzügyi feltételei megvannak, a csomag házhoz kézbesítés rendszeresíttessék.

Rövidesen azután — ugyancsak kísérletképpen — sor kerül a postautalványok és csekkek összegének háznál való kifizetésére is.

A kísérletek alkalmával szerzett gyakorlati tapasztalatok alapján történik majd a postamesteri hivataloknál a házhoz kézbesítendő küldemények körének végleges meghatározása, az esetleges korlátozások megállapítása, a kezelés rendjének és a számadástételnek szabályozása stb.

A postamesteri hivatalok közül több járási-, sőt megye-székhelyen működik. Ezenkívül vannak forgalmas postamesteri hivatalok a főváros környékén is, ahol nagyobb igényű közönség lakik.

Ezeknél az erős forgalmú I. oszt. postamesteri hivataloknál a kéz-

besítő szolgálat tervbe vett fejlesztésével a helyi hatóságok, illetőleg az érdekeltségek részéről elhangzó panaszokat orvosolni lehetne. Ezzel megszűnnék az a forrás, amelyből a hivatal kincstárosítása iránti kérelem fakad s áthidalhatók volnának azok a pénzügyi természetű akadályok is, amelyek ezidőszerint a postai szerveknek a gazdasági élet haladásával együttjáró továbbfejlesztése elé tornyosulnak.

APRÓ JAVASLATOK.

A táviratok kézbesítéséről. Olvasom a táviráda üzleti szabályzatból a kézbesítési főutasítást:

„A címzett lakására vitt táviratot rendszerint magának a címzettnek kell átadni, de át lehet adni a címzett családja felnőtt tagjainak, alkalmazottainak, albérőinek vagy főbérőjének, a házmesternek, a szálloda tulajdonosának, kapusnak”. (Tüsz. 62. §. 3. a. pont.)

Kisgazda vagyok, meg házigazda is, házmesterem nincs, de vannak bérlőim és van cselédem is (háztartási alkalmazott).

Sajnálattal állapítottam meg, hogy ez a fentidézett szabály az én megbízhatóságomat nem sokra becsüli.

Ugyanis az én nevemre érkezett táviratot át lehet adni a cselédemnek, de a cselédemét nem lehet átadni nekem.

Az én nevemre érkezett táviratot kézbesíteni lehet a bérlőmnek, de a bérlőmét nem lehet nekem.

A bérlőm táviratát a házmesternek át lehetne adni, de nem lévén házmester, a bérlő otthon nem léteben táviratát vissza kell vinni a távirahivatalba, mivelhogy nekem: a házigazdának nem adható át.

A fentidézett szabálynak megfelelő pótlása végett javaslatot teszek.

A kifizetési értesítés díja. A tértivevény és a kifizetési értesítés kezelésére egyforma eljárást írnak elő a szabályok. Csupán egy eltérés van. A tértivevény díját a küldemény viteldíjával együtt bélyegben vagy készpénzzel a feladás alkalmával kell leróni aszerint, hogy a küldemény viteldíjának mely elszámolási módja van az illető küldeményfajra előírva. Ellenben a kifizetési értesítés díját mindig az utalványon, távirati utalványoknál a fedezeti lapon, bélyegben kell leróni, amit nem bélyegeznek le, hanem a belföldi forgalomban „kifizetési értesítés”, a külföldben pedig „avis de payement” szavakkal átírnak. (Püsz. 57. §. 6. pont.) Ugyanezt rendelí a stockholmi nemzetközi postautalvány-egyezmény fogantatosító szabályzatának I. fejezet, 5. cikk, 1. pontja. Hasonlóan intézkedik a PKU. 10. §. 17. pontja is.

A kifizetési értesítés díjának ezt a különleges lerovási módját meg lehetne szüntetni. Egyelőre csak a belföldi forgalomban. A nemzetközi forgalomba pedig a legközelebbi postakongresszuson javasolni lehetne.

A kezelés egyszerűségével és tisztaságával nem egyeztethető össze, hogy a díjnak ez igen csekély részét másként kelljen leróni, mint a többit.

Hátráltatja az utalvány kezelését, hogy készpénzdíjat is kell kivetni és elszámolni, azonkívül külön bélyeget is felragasztani.

Nem szembeötlőbb, mint ha a „kifizetési értesítés” felírást színes írónnal aláhúznók.

A közönséges levélküldemények szorgalmazásához. A Postakezelési Utasítás 75. §-ának 1. pontja értelmében „a közönséges levélpostai külde-

mények szorgalmazása kérdőív (461. sz. nyomt.) alapján történik, melyet a felszólaló az abban feltett kérdéseknek megfelelően tölt ki”.

„A kérdőívet a rendeltetési hivatal az őt érdeklő kérdőpontok kitöltése után visszaküldi ahhoz a hivatalhoz, amelynél a felszólalás történt, ahol az adatokat a felszólalóval jelentkezésekör közlik.”

A posta fölösleges terhet ró a közönségre azzal, hogy az egyszerű levélküldemények szorgalmazásának eredményéért a félnek a hivatalban kell jelentkeznie, esetleg ott több ízben is tudakozódnia.

De fölösleges munkát végez a postatisztviselő is az elintézett kérdőívek nyilvántartásával a felszólalók jelentkezéséig.

Sokkal egyszerűbb eljárás volna, ha a közönséges levelek szorgalmazásánál is azt az eljárást követnék, mint amit a PKU. a könyvelt küldeményekre előír. Nevezetesen: „a felvevőhivatal az elintézett tudakozványt a küldemény feladójának postaszolgálati levélben megküldi.”

A közönséges levelek tudakolása nem igényelhet körülményesebb kezelést, mint a könyvelt küldeményeké.

A csekk befizetési lapokra írható számokról és betűkről. A P. R. T. 1923. évi 43. számában közzétett 17.977. számú rendelet szerint a „Befizetési lap” előlapján fent az első sorba nyomtatott szám elé tetszés szerint 7 betű vagy 7 számjegy, avagy vegyesen betűkből és számokból álló, de ugyanilyen terjedelmű csoport díjmentesen felírható.

Többször történik felszólalás amiatt, hogy a számlatulajdonos ezt a 7 jegyből álló csoportot a befizetési lap hátoldalára írta s ezért a befizetőtől az írásbeli közleményért megállapított díjat beszédtek. A díjbeszedés pedig szabályszerű volt, mert a csekk-szabályozó rendelet 20. §-a kimondja, hogy a befizető fél a befizetési lap hátlapján írásbeli közléseket is tehet, tartozik azonban ez esetben arra egy levelezőlap díjának megfelelő postabélyeget ragasztani.

A közönséggel nehéz megértetni azt, hogy a befizetési lap első oldalára díjmentesen írható 7 jegy, bár az a hely az összegnek, a feladó nevének stb. bejegyzésére való hivatalos rész; ellenben egy betűt sem szabad díjmentesen írni a hátulsó oldalra, bár az a hely egészen üres.

Semmi vesztesége nem származnék a postának abból, ha szabályozná, hogy azt a megengedett legfeljebb 7 jegyet akár az elülső lap felső szélére, akár a hátulsó oldal homlokára jegyezhesék. *Soós Jenő.*

A szabályzatoknak célszerű alakban való kiadása. A „Postakezelési útásítás” (P. K. U.) megjelenése őszinte örömet keltett a kartársak körében. Sajnos azonban, hogy a terjedelmes kiadvány kezelése s az abban foglalt anyagban a keresés — épen a könyv nagy terjedelme miatt — nehézkes.

Minthogy a P. K. U. megjelenése előtt annak egyes részeit előzetes tanulmányozásra külön-külön füzetekben kaptuk meg, arra számítottunk, hogy a mű egyes részei is külön-külön füzetekben, illetőleg kötetekben fognak megjelenni, mint azt például a régi „Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályzat”-nál, továbbá a „Posta Távirtda és Távbeszélő Szabályrendeletek Gyűjteménye” című kiadványnál is láttuk.

A legújabb időben a posta tevékenységi köre egyes új üzletágak révén örvendetesen növekedett s a teendők sokfélesége indokoltá és célszerűvé tenné annak a rendszernek fokozatos bevezetését, amit tudomásom szerint a vasút már régebben követ, hogy a különböző szolgálati ágakra, szolgálati teendőkre vonatkozó szabályok a könnyebb felkutatás,

kikeresés, könnyebb tanulmányozás céljából, de az egyes szabályzatok könnyebb javíthatására, kevesebb kiadást okozó felcserélésére, az olcsóbb új kiadásokra való tekintettel is minél jobban elaprózva külön-külön füzetekben bocsáttatnak a vasúti szervek és a vasútas személyzet rendelkezésére.

Különösen a kincstári postahivataloknál okozna könnyebbséget és tenné gyorsabbá a P. K. U. alapos megtanulását, ha az egyes kezelési osztályoknak a P. K. U. vonatkozó egyes részei külön-külön füzetekben állandó használatra és tanulmányozásra kiadhatók volnának.

Mínt hogy továbbá a P. K. U.-ban az egyes részekben belül is egyik másik §., sőt egy-egy pont is igen terjedelmes, célszerű lett volna az egyes oldalak felső részén annak megjelölése, hogy a vonatkozó oldal szövege melyik rész, melyik §., melyik pontjához tartozik.

Vitás kérdés lehet az, hogy a P. K. U.-nak, s általában az összes postai szabályzatoknak részekre bontásánál, monografikus rendszerű kiadásánál a szolgálati ágak szerinti felosztást vagy az egyes üzletágak, — s ezeken belül az egyes küldeményfajok szerinti felosztást kövessük-e? Nézetem szerint a kezelés ellátásának módjára, az adminisztrációra és ellenőrzésre vonatkozó szabályzatoknál a szolgálati ágak — s ezzel kapcsolatban a teendők időbeli sorrendje szerinti felosztást, — ellenben a tarifális és üzleti szabályzatoknál, amelyekbe a postát igénybevevő feleket érdeklő határozmányokon kívül mást belefoglalni nem kellene, az egyes üzletágak, illetőleg egyes küldeményfajok szerinti felosztást kellene követni. Az egy küldeményfajra egy üzletágra vonatkozó összes üzletszabályzati megállapításokat pedig egy helyütt volna célszerű összefoglalni.

A már megjelent szabályzatoknál, tehát a P. K. U. most megjelent kiadásánál is ezeket a szempontokat érvényesíteni már nem lehet, de az esetleges újabb kiadásnál annak idején ezeket a célszerűségi szempontokat figyelembe kellene venni.

Érvényesíthetők továbbá ezek a szempontok a még kiadásra váró és részben munkában lévő különböző szabályzatoknál. *)

A postaügynökségek által kézbesítendő könyvelt küldemények leadásának egyszerűsítése. A „Postaügynöki utasítás” 15. §-a szerint az ügynökség kézbesítő körzetébe szóló könyvelt küldeményeket a postamesteri hivatalok lebélyegzés után, az ajánlott küldeményeket az ajánlott levelek leadó könyvébe, a csomagokat a raktárkönyvbe, az utalványokat az utalvány érkezési naplóba vezetik be.

A kincstári postahivatalok az ajánlott leveleket kézbesítő könyvbe, az értékleveleket, kézi- és betétcsomagokat kézbesítő ívbe, illetőleg raktár- (kézbesítő-) könyvbe, a csomagokat raktárkönyvbe, illetőleg raktár (kézbesítő-) könyvbe, az utalványokat érkezési ívbe foglalják. Ezekután az ügynökség kézbesítési körzetébe szóló könyvelt küldemények úgy a kincstári, mint a postamesteri postahivataloknál egyenként bejegyeztetnek a „Kézbesítő és megterhelő naplóba.”

Ilymódon az összes érkezett könyvelt küldemények kétszeresen nyilvántartatnak, mert a kézbesítő és megterhelő naplónak a leszámoló postahivatalnál visszamaradó másolata a könyvelt küldeményekre vonatkozó

*) Mínt hogy eddig egységes Postakezelési Utasítás nem volt, célszerűbbnek látszott szerves összefüggő szabályzatnak a kiadása, ami azonban természetesen nem zárja ki azt, hogy az utasítás egyes részei jövőben a szükséghez képest külön füzetekben is kiadassanak. (Szerk.)

összes fontos adatokat tartalmazza, még részletesebben, mint az említett leadási okmányok.

A kétszeres nyilvántartás mellőzésével elegendő volna az ügynökségekhez küldött könyvelt küldeményeket csak a „Kézbesítő és megterhelő napló”-nak a leszámoló hivatalnál visszamaradó példánya alapján nyilvántartani és az ügynökségek által beküldött *kézbesítő okmányokat a „Kézbesítő és megterhelő napló”-nak a hó elejétől kezdődő és a hó végéig folytatódó tételszáma szerint rendezve*, a kézbesítő és megterhelő napló visszamaradó példányába helyezve megőrizni. Tehát az ügynökségek által kézbesítendő anyag tételesen csakis a „Kézbesítő és megterhelő napló”-ban tartatnék nyilván. A könyvelt küldemények esetleges után- és visszaküldése is — mint leadási okmányon — a „Kézbesítő és megterhelő napló” jegyzet rovatán volna feljegyzendő.

E rendszer mellett a kézbesítő okmányok visszaküldésének a leszámoló hivatal általi köteles ellenőrzése is könnyebb lesz, a mit most igen sok leszámoló hivatal a kézbesítő és megterhelő napló alapján, a jegyzet rovatban színes írónnal való megjelölés által gyakorolni, — amint az a postaügynöki utasításban elő van írva, — elmulaszt.

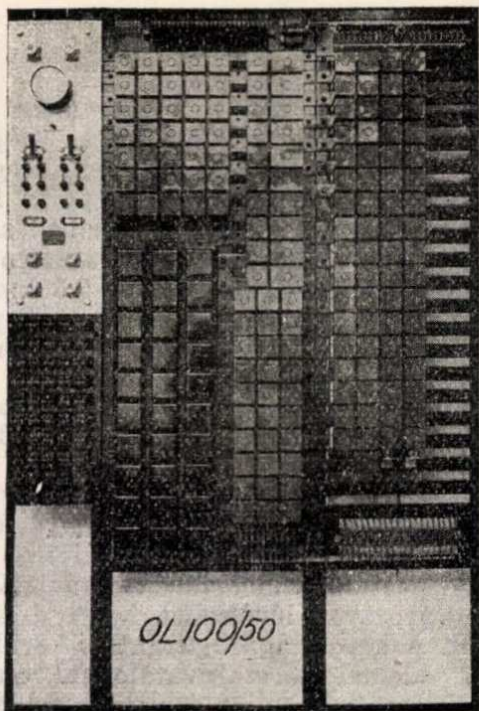
A postaügynökségekhez kiküldött könyvelt küldemények (ajánlott levelek, értéklevelek, csomagok stb.) az érkezési egyenleg jobb (felmentési) oldalán darabszám szerint nyilvántartatnak. Ez alapon, valamint az ügynökségek részére jelenleg is külön vezetendő munkaegység kimutatások adatai alapján, havonként egy összegben, utolsó tételként lehetne hozzáadni az ügynökségekhez küldött könyvelt küldemények darabszámát az ellenőrző hivatal által kézbesített egyes küldeményfajták darabszámához az ajánlott küldemények leadó könyvében, illetőleg a raktárkönyvben, valamint az utalvány érkezési naplóban, illetőleg a kincstári postahivataloknál a külön vezetett statisztikai előjegyzésekben.

Elmaradna ezzel kapcsolatban a mozgó (kalauz) postákkal közvetlen összeköttetésben álló postaügynökségekhez a „Jegyzék” szerint leadott könyvelt küldeményeknek a leszámoló hivatal leadási okmányaiba egyenként való bevezetése is, csak az érkezési egyenlegbe volna a küldemények darabszáma külön érkezőként (érkezésbe és felmentésbe is) bevezetendő, mint jelenleg is történik. A „Jegyzék” *folyószáma szintén a hó elejétől kezdve, a hó végéig folytatólagosan volna vezetendő* és ezek a folyószámok az ügynökség által „j” betű alkalmazása mellett volnának tételszámként feljegyzendők a „Jegyzék” egyes tételeihez kiállított kézbesítő okmányokra, illetőleg a szállítólevelek (pótszállítólevelek) megfelelő helyére (pl. 39. j). A leszámoló hivatalhoz beérkező „j” jelzésű tételszámokkal ellátott kézbesítő okmányok pedig a vonatkozó „Jegyzék” mellékleteként a „Jegyzék” tételszámának sorrendjében gyűjtetnének és őriztetnének, a megjegyzés rovatban való kivezetés mellett.

A „Jegyzék” szerint a postaügynökséghez közvetlenül a mozgó- (kalauz)-postától érkezett küldemények darabszáma küldeményfajok szerint elkülönítve szintén a hó végén külön tételben sommásan volna bejegyzendő a postamesteri hivatalok ajánlás leadó könyvébe és raktárkönyvébe, illetőleg a kincstári postahivataloknál a statisztikai előjegyzésekbe.

Javaslatom megvalósítása révén a postaügynökségek leszámoló hivatalai jelentékeny munkatöbblettől szabadulnának, amely munkatöbblet jelenleg a munkaegységekben amúgy sem juthat megfelelő értékeléshez.

Dr. Polonyi Ferenc.

50 vonalas, 100-ig bővíthető automatikus kapcsoló.

„ERICSSON“

MAGYAR VILLAMOSSÁGI R.-T.
BUDAPEST FEHÉRVÁRI-UT

TELEFON: T. 228—09; **70.** T. 289—64; J. 340—98.

**Gyártmányaink
 mindinkább közismertté
 váló sajátságai:**

1. Megbízható működés.
2. Minimális karbantartási költség.
3. Tetszetős külső és gondos belső kidolgozás.
4. Versenyképes árak.

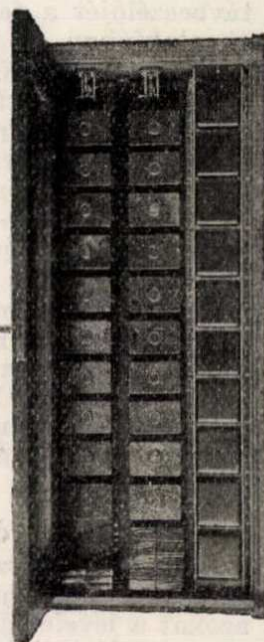
Az 1928. év újdonságai:

AUTOMATIKUS HÁZI TELEFONBERENDEZÉSEK 12-1000 VONALIG.

ÁLLAMI CSATLAKOZÁS 4 FŐVONALIG

BILLENTŐGOMBOS KÉSZÜLÉKEKKEL.

ALKÖZPONTOK 100 VAGY 1000 VONALIG BŐVÍTHETŐ RENDSZER SZERINT. HÁZI ÉS KIMENŐ ÁLLAMI KAPCSOLÁSOK KEZELŐ NÉLKÜL. BEJÖVŐ HIVÁSOK FOGADÁSÁRA ÉS TOVÁBBITÁSÁRA MANUÁLIS VAGY FÉLAUTOMATIKUS KÖZVETÍTŐ BERENDEZÉS. / TELJESEN AUTOMATIKUS VIDÉKI KÖZPONTOK ÉS HÁLÓZATOK, INTERURBÁN FORGALOMBAN IS KEZELŐ NÉLKÜL, BÁRMELY VONALSZÁMRA.

24 vonalas kapcsoló

KÜLFÖLDI SZEMLE

Postai küldemények kifosztása a német postán is előfordul. Azokat az eseteket azonban, amelyekben a vizsgálat kideríti, hogy a kérdéses postai küldeményekben megállapított hiányok a postaalkalmazottak bűnös beavatkozása nélkül, tehát a címzett vagy még inkább a feladó s legtöbbször a feladó megbízottjai által elkövetett bűncselekményekkel állanak összefüggésben, a német posta szaklapjaiban, sőt a napilapok hasábjain is közli a nyilvánossággal. Ilyen módon védi az intézet és a személyzet becsületét a sokszor egészen alaptalan meggyanúsításokkal szemben, kimutatva, hogy levelekbe tett értékek eltűnésénél legtöbb esetben nem a posta, hanem a feladó alkalmazottjai hűtlenségéről van szó.

Nem ártana nálunk sem a nyilvánosság előtt reámutatni arra, hogy különösen Amerikából származó levélpostai küldeményeknél milyen gyakori az az eset, hogy a feladó a levélben jelzett pénzt, avagy értéket el sem helyezte a levélben; ha pedig elhelyezte és a levél útközben fosztatott ki, úgy ez a kifosztás még Amerikában, a feladás előtt történhetett meg. Ez úton talán sikerülne a közönség egy részét meggyőzni arról, hogy a magyar postánál postaküldemények kifosztása tényleg csak a legritkább esetben írható az alkalmazottak rovására. (k. j.)

A német távbeszélő 50 éves. Az elmúlt év utolsó negyedében ünnepelte a német posta 50 éves évfordulóját annak a ténynek, hogy az amerikai Alexander Graham Bell távbeszélőjét a feltaláló által ajánlott eredeti alakjában a nyilvános használatnak átadták. Ezzel Németország lett az az első állam, amely a távbeszélőt először alkalmazta nyilvános hírközvetítőszolgálat ellátásánál, mert Amerikában az első nyilvános távbeszélőközpont csak 1878. január 25-én nyílt meg New-Haven (Conn)-ben. A német posta az évfordulót ünnepélyes formák között meg is ülte. Feyerabend államtitkár 1927. december 27-én rádióelőadásban emlékezett meg az évforduló jelentőségéről. A mellett a postaminisztérium „Az 50 éves német telefon” címmel emlékiratot is adott ki, amelyben részletes adatokat közöl a német távbeszélő fejlődéséről. (k. j.)

Helyi díjszabás a dán postánál. A dán posta igen érdekes szabályt állított fel a helyi díjszabás alkalmazására nézve. E szerint azokat a leveleket és csomagokat, amelyeknek rendeltetési helye a feladási helytől légvonalban 7.5 km-en belül fekszik, a helyi díjszabás tételei szerint kell díjazni. Kopenhágára vonatkozólag ez a szabály a

legutóbbi időkig abban a formában nyert alkalmazást, hogy a kopenhágai főpostamester (postaigazgatóságnak felel meg) alá tartozó valamennyi hivatal egymás között és Kopenhágával a helyi díjszabás szerint leveleztek s ezenkívül még valamennyi e kerületbeli postahivatal a tőle 7.5 km. légi távolságban fekvő idegen kerületbeli postahivatallal is a helyi díjszabás alkalmazása mellett levelezhetett.

Mínthogy azonban 1926. novemberétől kezdve a kopenhágai főpostamester hatásköre más, távolabbi hivatalokra is kiterjesztetett, az előbb ismertetett alapelv némi változást szenvedett. Nevezetesen a kopenhágai igazgatási kerületben fekvő valamennyi postahivatal jövőben csupán Kopenhága városával levelezhet helyi díjszabás szerint. A kopenhágai igazgatási kerületben fekvő idegen postahivatalokkal csak az esetben, ha ezek a hivatalok a feladóhely hivatalától légtávolságban 7.5 km.-nél távolabb nem fekszenek. (k. j.)

Csomagok első utánküldése esetén a dán posta tekintet nélkül a távolságra — egyseges díjat, 25 öret szed. Ha azután a címzett, vagy feladó a postacsomagnak további utánküldését kívánja, a további utánküldésnél már a távolságnak megfelelő teljes súlydíjjal kell megterhelni a küldeményt. (k. j.)

Utánvétel jelző ragcédulát 1927 márciusától kezdve a dán posta a belföldi, utánvétellel terhelt küldeményeknél kísérletképen elhagyja s megelégszik, hogy e küldeményeken a feladó által feltüntetett utánvételi összeget a felvevő postaalkalmazott kék ceruzával aláhúzza.

Ugyanezen időtől kezdve sérült és még nem használt postabélyeget a dán posta rafizetés nélkül sértetlennel becserél. (k. j.)

A távirida és posta Dániában egymástól különálló intézmény volt, külön közigazgatással. E két testvérintézetnek egyesítése 1927. május 30-ával mondatott ki. Az egyesítésnek legfőbb oka a személyzetben és helyiségekben elérni szándékozott takarékoskosság. A végrehajtott takarékoskossági intézkedések után az alig 3,450.000 lakost kiszolgáló dán posta összzszemélyzete 1927-ben 9901 embert tett ki, amelyből a központi szolgálatra 119 közigazgatási tisztviselő esik. A női alkalmazottak száma ellenben mindössze 359 fő volt. A személyzeti létszám eme arányilag feltűnő nagyságához hozzájárult a 8 órás munkanapnak 1919. és 1920. években történt bevezetése, amely az akkori személyzeti létszámnak kb. 13%-os szaporítását vonta maga után. Az

egyesítés után a dán posta 1392 postahelyet tart üzemben, úgy hogy minden 2493 lakosra jut 1 postahely. (k. j.)

A levéltovábbítószolgálat javítása érdekében a német postaminisztérium a forgalmasabb vonalakon mind gyakrabban szállít levélpóstát vasúti kalauzok által közvetített levélzárlatokban. E levélzárlatok szállítási díját azonban nem számítják be a vasútnak egyéb szolgálataiért fizetett tengely km.-kenti évi díjátalányba, hanem 1927. jan. 1-től kezdve a levélzárlatok továbbításáért megegyezés szerint külön évi díjakat fizet a posta a vasútnak. Ugyancsak a szállítószolgálat javítására szolgál a gyorsvonatokban közlekedő mozgóposták részére megrendelt 51 drb. 20 méteres mozgópostakocsi is. E rendelés beszállítása után a német postaminisztériumnak összesen 69 drb. 20 méteres mozgópostakocsija lesz. E mozgópostakocsik lehető portalanítására a levélposta feldolgozására szolgáló asztal tetejét ujabban, kísérletképen, rostaszerű bádoglemezzel borítják, e keresztülyukatott asztalok alatt egész hosszúságban porszívószerkezetet helyeznek el, hogy a zsákokból, zárlatokból kiborított anyag feldolgozás közben portalanítható legyen. Sőt azt a fölhatalmazást is megkapták a főigazgatóságok, hogy a mozgópostakocsik egyéb részének portalanítására hordozható porszívógépeket rendelhessenek ott, ahol az azok működtetésére szükséges elektromos áram rendelkezésre áll. (k. j.)

Bérmentesítőgép („Frankotyp”-gépek) a német postaigazgatás területén ezidőszerint több, mint 1000 drb. van már használatban. E bérmentesítő-gépekkel ma már nemcsak leveleket, hanem postautalványokat, táviratokat is lehet feladni, sőt a német posta utóbb már azt is megengedte, hogy bizonyos darabszámig bezárólag bérmentesítő géplenyomattal ellátott levélpóstai küldeményeket kísérletképen az e célra készült borítékban a levélgyűjtőszekrény útján is lehet feladni. Egyébként a dán posta is csak a „Frankotyp”-rendszerű bérmentesítő-gépek használatát engedélyezi. — Nálunk a „Frankotyp”- és a „Midget”-rendszerű bérmentesítőgépek használatának engedélyezése szintén küszöbön áll. (k. j.)

Az Amerikai Egyesült Államok postája az 1926. üzemévet közel 90 millió pengő ráfizetéssel zárta. Ha figyelembe vesszük, hogy az Egyesült Államok postája 1925-ben közel 180 millió pengőt fizetett rá üzemére, akkor az 1926. évi üzleteredménnyel anyagi szempontból is meg lehetnek elégedve. (k. j.)

A hivatali helyiségek fűtésénél a német posta utóbbi időben azzal ért el hatalmas megtakarításokat, hogy a nagyobb posta-

épületeket bekapcsoltatta a közelben létesült távfűtő-részvénytársaságok távvezetékeibe, illetve a Berlinben elhelyezett posta-épületek központi közös fűtésére a posta házi üzemében ilyen központi fűtőtelepet és távvezetékét állított fel. E központi fűtőtelepek ép úgy ellátják a szükséges meleggel a hozzájuk bekapcsolt fogyasztókat, mint akár a gáz- vagy villanyművek. (k. j.)

Brazília egyike a világ leggazdagabb, legszebb és legtermékenyebb országainak. Természeti kincsei szinte kimeríthetetlenek. Annál meglepőbb tehát a brazíliai postaigazgatás 1926. évi jelentésének ama adata, hogy a posta vezetőségének sokszor a legelemibb szükségletek fedezéséhez szükséges anyagi eszközök sem állnak rendelkezésre.

Közismert tény az is, hogy Braziliában a fölkelések, forradalmak még ma is napirinden vannak, aminek oka elsősorban abban keresendő, hogy a politikai élet nem pártok, hanem emberek személye szerint igazodik és változik. Ezek az állandó politikai nyugtalanságok és forradalmi mozgalmak nem egyszer kellemetlenül zavarják a posta működését is.

Brazília tudvalevően államszövetség, amelynek élén elnök áll, aki Rió de Janeiróban székel, amely a postavezérigazgatóságának is székhelye. A postaigazgatás szervezete az állam szervezetének megfelelően decentralizált. A vezérigazgatóságon, mint legfelsőbb postai hatóságon kívül, az állam hatalmas területén 30 kerületi igazgatóság és 8 igazgatósági kirendeltség igazgatja a 4230 postahivatalt.

A 35 millió lakost számláló ország postahálózata tehát igen szegény, mert mindössze 8198 lakóra jut egy postahivatal. De még kezdetlegesebb postai berendezésre mutat az a tény, hogy ennek a 35 milliós országnak összes postai berendezéseinél, — az altiszteket is beleszámítva, — mindössze 6073 alkalmazott látja el a napi postaforgalmat, az ügykezelést, a vezetést és az ellenőrzést is.

Az ország nagy kiterjedését figyelembe véve, a postaigazgatás legnehezebb feladata a postaközlekedés célirányos berendezése volt. Hogy milyen nehéz feladatokat kell e téren a posta vezetőségének megoldania, elég, ha utalunk arra a körülményre, hogy a postaközlekedést az ország területének nagy részén még ma is lovas-avagy épen gyalogküldöncök tartják fenn.

A személyzetben szűkölködő postának még kínosabb a helyzete a technikai berendezéseket illetően. Pl. a brazíliai postaigazgatásnak ezidőszerint még egyetlen mozgópostakocsija sincs, hanem a postaanyagot a vasúti vonalakon az egyes magán vasúttársaságok által szerződészerűen a posta rendelkezésére bocsátott vasúti ko-

csikban kezelik. A magán vasutársaságok azután természetesen igyekeznek e kötelezettségeik alól kibújni és így a braziliai posta a leghetlenebb körülmények között kénytelen mozgópostáit közlekedtetni. Az évi jelentés kiemeli pl., hogy az ország legforgalmasabb vonalán, Rió de Janeiró és San-Pauló között közlekedő mozgóposta már kiinduláskor a postaküldemények olyan tömegét kapja, hogy a postaalkalmazott mozdulni sem képes az egyetlen postakocsiban, úgy, hogy az útközi postahivatalok által átadott anyagnak mozgópostai feldolgozása esetről-esetre elmarad. A posta vezetősége hiába panaszkodik; az önző vasutársaságok ridegen elzárkóznak a postaigazgatóságok postakocsik szaporítására irányuló kérelmének teljesítése elől.

Anyagi eszközök hiányában pl. nem tud a braziliai posta elegendő zárható fiókokat sem a fiókbérlők rendelkezésére bocsátani. A braziliai postán ugyanis — az ország sajátos viszonyainak megfelelően, — a fiókbérlők száma feltűnően nagy. Pl. a Rió de Janeirói postán ezidőszerint 2684 fiókbérlő veszi át a küldeményeit. Fiókbérlés címén 1926-ban kb. 500.000 pengő bevétele volt a braziliai postának és bármennyire kívánatos volna a folyton jelentkező fiókbérlők kielégítésére újabb zárható fiókokat szerezni, a braziliai postaigazgatás fedezet hiányában nem képes e kívánságnak megfelelni.

A posta nagy szegénységének további bizonyossága az évi jelentés ama adata is, hogy az 1927. év szükségleteinek fedezésére mindössze csak 100, azaz száz lelvélgyűjtőszekrény beszerzésére szükséges összeget tudta költségvetésébe beállítani.

A nagyobb városok tekintélyesebb vállalatainak kívánságára postai bérmentesítőgépek használatát is megengedte a braziliai posta. Erre a célra 73 drb. „Universal Postal Frankers”-típusú gép berendezésére adott engedélyt. Ebből kb. 400.000 pengő évi bevételt számol el az évi jelentés.

Az ország nagy kiterjedése, gazdag folyóhálózata és a nagy partvidék a légi postáknak vízi repülőgépekkel való lebonyolítását teszik előnyössé. A repülőgépnek a postaközlekedés gyorsítása és javítása érdekében a braziliai posta vezetősége jövőben is igen nagy szerepet szán.

A vezetőség csak mint jövő tervét említi meg számológépeknek, betűzőgépeknek, automobiloknak, sőt kerékpároknak beszerzését, noha a forgalom állandó emelkedése a postaüzemnek eme gépekkel való felszerelését hova-tovább elkerülhetetlenül szükségessé tenné. A kézbesítőszolgálat nagy városokban elég fejlett, de legfeljebb naponként kétszer indulnak ki a kézbesítők. Egyedül a fővárosban és még 3 nagyobb

városban van naponként négyszer kézbesítés; vásár- és ünnepnap a kézbesítés nem szünetel.

Érdekes az évi jelentésnek ama megállapítása, hogy a posta költségvetésében évről-évre jelentkező deficit legnagyobb része a portómentességgel üzött visszaélésekre vezethető vissza. A posta évi forgalmának kb. egynegyed részét Braziliában a portómentes küldemények teszik ki. Az évi jelentés kimutatja, hogy a kb. 8 és 9 millió milreis között mozgó költségvetési hiány a portómentesség megszüntetése esetén várható bevétel-többlettel teljes fedezetet találna.

A belföldi forgalom díjszabási tételei — a nagy távolságokat és kezdetleges közlekedési eszközöket figyelembevéve, — meglepően olcsók. Így pl. egy 20 grammos belföldi levél díja a mi pénzünkben kb. 14, a belföldi levelezőlap díja pedig 7 fillerre tehető. A nyomtatvány belföldi tarifája 50 grammig 1 fillér, ujság és folyóirat 50 grammig ½ fillér.

Egészen sajátságos az évi jelentésnek ama panasza, hogy a postautalványforgalom azért nem fejlődik az ország kereskedelmi jelentőségének megfelelő mértékében, mert a földadott utalványok kifizetéséhez szükséges pénzüsségeket a pénzügyi hatóságok egyszerűen vonakodnak a postahivatalok rendelkezésére bocsátani. Így azután megtörténik igen gyakran az is, hogy valamely kézbesítőhivatalhoz beérkezett utalványt csak a beérkezéstől számított két hónapon belül áll módjában a kézbesítőhivatalnak kifizetnie. Ilyen viszonyok között azután nem szabad csodálkozni, ha a braziliai közönségnek nincs túlságos nagy bizalma a braziliai postának készfizetőképességei iránt. (k. j.)

A kínai posta 1926. év folyamán 1457 új postahivatalt nyitott meg. A kínai birodalomban ezidőszerint 43.970 postahivatal működik. (k. j.)

A német postafőigazgatóságok számát újból redukálni óhajtják. A szaklapok közlése szerint összesen 14 jelentéktelenebb postafőigazgatósági kerület megszüntetése iránt kell a postaminisztériumnak a Reichstag (birodalmi gyűlés) 1927. évi december 15-én hozott határozata értelmében tárgyalásokat megkezdenie. (k. j.)

A német postaalkalmazottak sportszere-tete ezidőszerint 41 postás sportegyesületet tart virágzásban, összesen 22.917 taggal. A postás sportegyesületek ezévi január hó 28-án és 29-én a berlini postás Stadionban tartották az első közös összejövetelüket, melyen többek között egy közös postás-sportlap kiadását is elhatározták. (k. j.)

A nemzetközi táviró-unió irodájának új igazgatója és aligazgatója elfoglalta hiva-

talát. A svájci szövetségi tanács az 1927. év december havában váratlanul elhunyt H. L. Etienne helyébe dr. Räber József svájci államtanácsost nevezte ki a nemzetközi táviró-unió berni nemzetközi irodájának élére igazgatónak. Dr. Räber a folyó év február hó 1-én foglalta el új hivatalát.

Ugyancsak a svájci szövetségstanács a nemzetközi táviró-unió irodájához aligazgatónak L. Poulaine-t, a francia posta- és táviróigazgatás tiszteletbeli igazgatóját nevezte ki az állást eddig betöltő M. Crescitz aligazgató helyébe, aki szolgálati idejét betöltve, nyugalomba vonult. L. Poulaine aligazgató működését már a folyó év január hó 3-án megkezdette.

Uj francia-amerikai távirókábel. Havre és Newyork közt új francia-amerikai távirókábel fektetését kezdték meg a múlt év december 8-án, mely két szakaszból fog állani. Az első szakasz Havret Ujfundlanddal, a második Ujfundlandot Newyorkkal köti össze. Az új kábel építési költségei 100 millió francia frankban vannak előirányozva.

Uj távbeszélőösszeköttetések az oceánon át. Newyork és Stockholm között 1927. november 29-én drótnélküli távbeszélőforgalom nyílt meg, mely Svédország és az Északamerikai Egyesült Államok közötti gyors szellemi érintkezés előmozdítása terén az érdekelt köröket nagy reményekkel biztatja. Hasonló összeköttetés létesült legújabbán egyrészlől Newyork, másrészlől Bruxelles és Antwerpen között is.

A folyó évi január hó 30-án megnyílt végül egyrészlől Amsterdam, Rotterdam és Hága, másrészlől az Egyesült Államok és Kuba összes hivatalai között a távbeszélőforgalom. A közönséges beszélgetési egységek díja az öt amerikai zónatávolság szerint 191'4—227'8 hollandi forint között mozog.

A svéd távbeszélő. A svéd táviró- és távbeszélőigazgatás közlése szerint a svéd távbeszélőhálózaton végrehajtott nagyarányú építési- és üzemtökéletesítő-munkálatok következtében Svédország déli és középső részének távbeszélőközpontjai immár közvetlen összeköttetésbe kerülhettek Németországgal, Ausztriával, Finnországgal, Belgiummal, Franciaországgal, Svájjal, Csehszlovákiával és Angliával. A haladás szembeütő, mert eddig csak Stockholm városa beszélhetett a megnevezett viszonylatokban, Németországot nem számítva, amellyel más svéd városok is tartottak már fenn eddig is távbeszélőforgalmat.

Bizonyos műszaki munkálatok befejezése után a f. év tavaszán Svédország és Németalföld közt is megnyílik a távbeszélőforgalom. Rövid idővel ezelőtt nyílt meg Páris és Lulea, a lappok földjén fekvő és vasércbányáról híres svéd kikötőváros közt a távbeszélőforgalom, mely két város közt a

távolság nem kevesebb, mint 2226 mértföld, ami Európában rekordszámba megy.

Rövidesen lehetővé válik a távbeszélőforgalom Svédország és Lengyelország közt is Németországon át, valamint Finnország déli részével is, amely utóbbi viszonylatban azonban még újabb kábelfektetésekre van szükség.

Reméljük, hogy a Magyarország és Svédország közötti távbeszélőforgalom megnyitása sem fog már sokáig magára várni.

A német szórakoztató-rádió nagy propaganda-estélye. Berlinben, a volt urakháza nagy üléstermében, a Reichspostminisztérium rádióbiztosa és a német birodalmi szórakoztató-rádiótársaság a folyó évi február hó 6-án nagy előadó-estét rendezett, melynek az volt a célja, hogy a kormányköröket, a parlamentet és a sajtót a szórakoztató-rádió ezidőszerinti fejlettségével s annak közgazdasági és kulturális jelentőségével megismertesse.

A Reichspostminisztériumon kívül az estélyen mindazok az állami és önkormányzati hatóságok és intézmények képviselték magukat, melyek a szórakoztató-rádióval valamilyen vonatkozásban állanak. A megjelentek nagy száma bizonyítéka volt annak a nagyfokú érdeklődésnek és megbecsülésnek, mellyel az összes német vezetőkörök a szórakoztató-rádió irányában viselkednek. A meghívott 500 személy között ott volt a porosz kultuszminiszter, a német birodalmi gyűlésnek, valamint a porosz tartománygyűlésnek az elnökei, több tényleges és volt miniszter, külföldi követek, sajtófőnökök, a főpolgármester, az egyetemek rektorai, az ipar, a kereskedelem, a művészet, a tudomány, a sajtó, valamint Ausztria és Danzig szórakoztató-rádiójának képviselői.

Mint első szónok dr. Bredow szolgálaton kívüli államtitkár, reichspostminisztériumi rádióbiztos ismertette a szórakoztató-rádió ezidőszerinti állapotát, példátlan fejlődését s annak a közgazdasági- és népeletben betöltött szerepének méreteit. Dr. Bredow a további fejlődésnek a súlypontját a vevőkészülékek konstrukciójának átalakulásában látja, nevezetesen a detektoros készülékekről a lámpás készülékekre való áttérésben. Igen érdekes volt az a közlés, mely szerint Németországban 8—10.000 cég foglalkozik rádiókészülékek eladásával, továbbá, hogy a szórakoztató-rádió társaság állandó alkalmazottjain kívül, évente kb. 24.000 művész és 7500 előadó talál a német rádiónál alkalmi foglalkoztatást.

A német postaminiszternek az utolsó órában bekövetkezett váratlan akadályozottsága miatt a miniszter nevében dr. Feyerabend államtitkár mondott a német szórakoztató-rádió megalkotójának, dr. Bredownak, valamint mindama postai, műszaki,

művész- és tudományos köröknek hálás köszönetet, akik a kezdetben mutatkozó hatalmas nehézségek ellenére a német szórakoztató-rádiót a mai fejlettségi fokára emelték s különös örömet fejezte ki afölött, hogy ennek a jelentőségteljes és népszerű nagy műnek a megalkotása a német posta nevéhez fűződik. Dr. Feyerabend nagy megelégedéssel állapította meg, hogy az angol rádióirodalom is elismeri Németországnak ezen a téren elért sikereit, amikor ismételt hangoztatja, hogy Európában a szórakoztató-rádióknak, Anglia és Németország az úttörője.

A következő szónok dr. Becker porosz kultuszminiszter a rádióknak a művészet és az oktatás terén szerzett érdemeit hangsúlyozta s rámutatott arra a nagyszerű műszaki szervezőmunkára, melyet a német posta ezen a téren végzett. Nagy reményt fűzött a miniszter az ú. n. iskolai rádióknak az oktatás és nevelés terén végzendő munkájához is. A kultuszminiszter végül dr. Bredownak a szórakoztató-rádió körül kifejtett s mindenki által elismert magasszínvonalú eddigi működésének elismeréséül átnyújtotta az állami ezüstérmét.

Dr. Bredow megindultan mondott köszönetet ezért a kitüntetésért s egyben a jutalmazott érdemnek nagyobbik részét a szórakoztató-rádió összes munkatársaira hártotta.

Végül Hardt Ernő szolgálatonkívüli tábornokhadbiztos, a nyugatnémetországi szórakoztató-rádiótársaság vezetője beszélt a művészetnek a szórakoztató-rádióban betöltött szerepéről. Ismertette azokat a lehetőségeket, melyek a rádió terén a művészet számára mutatkoznak s a rádióművészet megszületését a művészettörténet egyik korszakalkotó eseményeként tüntette fel.

Dr. Havas Ferenc.

Finnországban az utóbbi időben több közvetítő-rádióállomást helyeztek üzembe s a régebben üzemben lévők közül néhánynak a teljesítményét javították. E változásokat figyelembevéve, a finnországi rádióállomások adatainak legújabb összeállítását a következő:

Helsingfors (Helsinki) 800 k/c (375 m) 1.8 kw.

Mikkeli 530 k/c (566 m) 0.1 kw.

Tammerfors 769 k/c (390 m) 1.5 kw.

Björneborg (Pori) 986 k/c (304 m) 2.0 kw.

Jyväskylä 1010 k/c (297 m) 0.1 kw.

Pietarsaari 1080 k/c (277.8 m) 0.5 kw.

Abo (Turku) 1171 k/c (256 m) 1.0 kw.

Viipuri (Wiborg) 1400 k/c (214 m) 0.8 kw.

Ezekenkívül Helsingforstól északra 100 kilométerre, Lahti-ban egy 20 kilowattos nagy rádióállomást építenek. Az állomást a német Telefunken-társaság építi és a próbauze-

met még f. évi február hóban meg is kezdte. A két 150 méter magas antennatorony egymástól 300 méter távolságra van felállítva. Maga az antenna T-alakú lesz és tekintettel a finnországi időjárási viszonyokra, fagyás és dér ellen külön fűtőberendezéssel fogják az antennát megvédeni.

Franciaországban, ahol több rádió-adó-állomás működik, részben az állam (távíróigazgatás), részben magánosok (rádióegyesületek, cégek stb.) kezelésében, a közönség a rádióval még mindig joggal nincs megelégedve, ami elsősorban arra vezethető vissza, hogy az adóállomások szervezése rendszer nélkül történt. Az állandó panaszok orvoslására a kormány rendezni akarja a kérdést, amihez a távíróigazgatás a tervet már ki is dolgozta. A tervezet szerint az ország területe 18 kerületre lesz felosztva és mindegyik kerületben egy-egy adóállomást állítanak fel. Páris, Bordeaux, Grenoble, Lille, Limoges, Lyon, Marseille, Rennes és Toulous-ban jelenleg is állami adóállomások vannak, melyeknek teljesítményét részben még emelni fogják. Azonkívül Angers, Chalons, Dijon, Montpellier, Nancy, Nizza, Reims, Strassbourg és Vichy-ben szándékoznak új, — körülbelül 3 kilowattos — adókat felállítani, amelyeknek egy részét már építik is.

Lyon közelében a francia posta- és távíróigazgatás egy elég nagy teljesítményű rövidhullámú adót tart legújában üzemben. Az állomás 39.5 méter hullámhosszal ad (7600 k/c) és teljesítménye 6 kilowatt. Egyelőre naponta középeurópai időben 18 órától 19 óráig van üzemben és a bemondások francia, német, valamint angol nyelven történnek. Az állomás, mely üzemét csak most kezdte meg, kéri a megfigyelőket, hogy az esetleges vételeredményeket a következő címre közölni szíveskedjenek: Station radiotélégraphique d'ondes courtes, Villeurbanne, chez Lyon.

Romániában a Radio Difuzione társaság, amelynek a román kormány a szórakoztató rádiószolgálat bevezetésének jogát átengedte, Bucarestben 60 kilowattos adóállomást rendezett be. Kísérleti adásokat jelenleg naponta 21 óra után 1600 méter hullámhosszon, valamint a késő esti órákban 2000 méter körüli különböző hullámhosszon folytat.

Képtávíró a karácsonyi és újévi üdvözlések szolgálatában. A technika e legújabb vívmányát nemcsak Németország és Ausztria, hanem Északamerika és Európa közti forgalomban is sikerrel használták fel az ünnepi üdvözlések váltása alkalmából. Nagyon sok sajátkezűleg írt jókívánatokkal felszerelt fényképet küldtek távíró segítségével. Az Amerikában feladott fényképeket

és kézírásokat New-York rádióon továbbítja Londonnak, innen pedig a lehető leggyorsabb úton, — ha van arra repülőjárat, akkor repülőgép igénybevételével, — küldik meg a címzettnek. A képtáviratok mindenfelé nagy feltűnést keltenek és úgy a családi, mint az üzleti körök a képtáviratozást a legjobb sikerrel veszik igénybe.

Németország-Kína eddigi egyirányú rádiótávíróösszeköttetés Berlin és Mukden közt mindkét irányú levelezéssé bővült. Ezen az úton továbbítandó táviratokat „via Transradio-Mukden” útirányjelzéssel kell ellátni.

Chilében 1928. évi január hó 25-én életbe lépett előírások szerint akár chilei, akár idegen kereskedelmi hajók, amelyek 500 registertonnán, illetőleg vitorlásoknál 1000 tonnán felüliek, csak akkor távozhatnak chilei kikötőből, ha olyan rádiókészülékkel vannak felszerelve, melynek hatótávolsága legalább 200 tengeri mérföld. Szükséges továbbá, hogy rádiót kezelő személyzet is legyen a hajón.

Törökország-Ausztria közvetlen rádióösszeköttetés. Stambul és Wien közt 1927. évi december hó 21-vel a kétirányú rádiótávírólevelezés megnyílt. Ezenkívül Stambulban egy parti rádióállomást is építettek, amely állomás f. évi január hó 1-vel a hajókkal való forgalom számára már szintén megnyílt.

Belgiumban, mint minden évben, úgy az idén is nemzetközi rádiókiállítást fognak rendezni, még pedig Lüttichben, március hó 15-től 25-ig.

Franciaországban a Cannes melletti Juanles-Pins rádióállomás, miután átépítését befejezték, üzemét újra megkezdte. Az állomás 150 méter hullámhosszal (2000 k/c) ad.

Hága és Batávia közt sikeres rádiótávbeszélő kísérleteket folytattak. Ez alkalmakkal a Reuter-iroda angol nyelvű újsághíreit használták fel a közlésekre. A kísérletekhez az angol nyelvet azért választották, hogy az előre értesített angol Reuterfiókirodák Bombayban, Kairóban és Sanghaiban a híreket szintén felvehessék. Batáviában az első kísérletek alkalmával jó, míg az utolsóknál már kitünő volt a vétel.

Németországban a birodalmi posta belöldi rádióhálózatát megszüntetik, a rádióállomásokat kevés kivétellel mind lebontják és eladják. Mintegy 20 telefonadóállomást bocsájtanak áruba olyanoknak, akiknek adóállomás üzemeltetéséhez engedélyük van. Az eladási feltételek és egyéb felvilágosítások a „Telegraphentechnischen Reichsamt, Abt. IV., Berlin-Tempelhof” címtől szerezhetők be.

A rádióforgalom fejlődése Németország-

ban. Az 1927. évi forgalmi adatok a külfölddel lebonyolított rádiótávírólevelezés további emelkedését mutatják. A Németországból kiinduló rádióviszonylatokban az 1925. évi 23 millióval és az 1926. évi 27.7 millióval szemben, 1927-ben már 29.2 millió szót váltottak.

Az elmúlt esztendő folyamán a következő új összeköttetések létesültek: Portugáliával január 5-től, Fülöpszigetekkel augusztus 15-től és Törökországgal október 4-től. Minthogy Portugáliának a dél- és nyugat-afrikai portugál gyarmatokkal már eddig is volt rádióösszeköttetése, Németországra nézve nagyon értékes az új Berlin—Lissabon viszonylat, mert a fent említett portugál rádióösszeköttetéseket a Dél- és Nyugatafrikába szóló táviratok új irányítására használhatja fel, részben az eddigi útirányoknál olcsóbb díjtétellel. Kinával való forgalomban a Berlin—Mukden viszonylat 1927. évi december hó 1-vel kétoldalú levelezéssé bővült, azaz táviratok küldésére a Kína—Németország irányban is felhasználható.

Németország jelenleg a következő államokkal áll közvetlen rádiólevelezésben: Egyiptom, Argentina, Brazília, Kína, Japán, Holland-India, Északamerika, Fülöpszigetek, Bulgária, Esztország, Jugoszlávia, Lettország, Ausztria, Portugália, Románia, Spanyolország, Törökország, Magyarország és Szovjetország.

A felsoroltakon kívül Angliával, Dániával, Norvégiával és Svédországgal, — vezető és kábelzavarok esetén, — kisegítő rádiószolgálat áll rendelkezésre. Ezáltal a különben kikerülhetetlen táviratkéséseket teljesen vagy részben ki tudják küszöbölni.

A közeljövőben megnyitásra kerülő új rádióviszonylatok a következők: Finnország, Görögország, Olaszország és a japán-német levelezés beállítása az eddigi német-japán összeköttetésbe. Ausztráliával, Brit-Indiával, Mexikóval, Sziámmal és Délafrikával ugyancsak folynak tárgyalások a rádiólevelezés felvételéről. *Teész Frigyes.*

Megnyílt a közvetlen kábelösszeköttetés Franciaország és Amerika között. Pár nappal ezelőtt még, ha valaki kábelsürgönyt akart küldeni Párisból Newyorkba, a sürgönyt először London vette föl és London közvetítésével jutott csak el Amerikába. Most azonban már közvetlen összeköttetésben van Franciaország Amerikával és egy háromezerkilencszáz kilométer hosszú közvetlen kábel juttatja el a táviratokat Párisból Newyorkba. Ez a világ leghosszabb közvetlen kábelvonala a Western Union Telegraph Co. tulajdonában van s ha az építési költségekből Franciaország vállalja a reá eső részt, ez az összeg körülbelül négyszázmillió franknak felel meg.

A Western Union-nak kilenc kábelvonala van, amely Európát Amerikával összeköti. Ha azonban az összes kábelvonalakat, amelyek fölött a társaság rendelkezik, összekapcsolnák, a földet ötvenszer lehetne vele körülcsvarni. Elképzelhető tehát, hogy milyen horribilis tőke fekszik ezekben a vonalakban.

A páris—newyorki közvetlen kábelvonal megvalósítását a francia-amerikai kereskedelmi relációk sürgették. Speciális készülékek segítségével percenként ötszáz szót lehet továbbítani. A világ leghosszabb táviratát, amely a Dawes-tervezetet tartalmazta s amely ötvenezer szóból állott, másfél óra alatt adták le.

A táviratok továbbításához, London közvetítésével eddig három-négy perc kellett. Most, hogy a közvetlen vonal megvan, harminc másodperc teljesen elég.

Az első közvetlen kábeltáviratot Newyorkból Párisba *Newcomb Carlton*, a Western Union igazgatója küldte a francia kereskedelemügyi miniszternek. Párisból pedig *Foch* marsall küldte az első táviratot a Cercle Interallié-nek, amelynek ő az elnöke. Arról a két banketről, amelyet a páris—newyorki közvetlen kábelvonal megnyitása alkalmából, egyidőben tartottak meg, Párisban és Newyorkban is, — szintén üdvözlő táviratokat küldtek egymásnak.

A harminc másodperc alatt leadott táviratra Newyorkból két perc múlva érkezett meg a válasz Párisba.

Kitünően sikerült a berlin-sanfranciskói telefonbeszélgetés. Február hó 13-án este folyt le az első drótnélküli telefonbeszélgetés Berlin és Sanfrancisco között. Berlinben a *Mitteldeutsche Kreditbank* egyik igazgatója beszélt, aki egyik sanfranciscoi üzletbarátját hívta fel. A beszélgetés 11 percig tartott. A hallási viszonyok kitünőek voltak s a berlini bankár sanfranciscoi barátját oly hangosan és tisztán hallotta, mintha helyi beszélgetést folytatott volna. A sanfranciscoi bankár szintén nagyszerűen hallotta Berlint. A berlin—sanfranciscoi távolság légvonalban több, mint tízezer kilométer s a berlini lapok az első tengerentúli telefonbeszélgetést egyöntetűen nagyjelentőségű történelmi eseménynek mondják.

A drótnélküli telefonösszeköttetés Európa és Amerika közt egyre bővül. A „*Matin*” értesülése szerint néhány héten belül Páris és Newyork között is megkezdődik a rendszeres drótnélküli telefonforgalom. Márciusban már valamennyi francia városból rendszeresen lehet telefonálni bármelyik amerikai várossal. A páris—newyorki háromperces telefonbeszélgetés díja 1990 frank lesz.

Bécsben és Berlinben amerikai mintára bevezetik a házi postaszekrényt. A levélhordó minden lakó részére a földszinti nagy postaszekrényben adja le a postai küldeményeket és a lakók naponta maguk szedik ki a címükre esetleg érkezett leveleket.

H I R E K.

A tőzsde-távbeszélőforgalmat tanulmányozó nemzetközi bizottság Budapesten. A világvárosok tőzsdéi közti távbeszélőforgalom lebonyolítását hátráltatja az a körülmény, hogy a tőzsdékről kiinduló és oda szülő helyközi távbeszélőforgalomnak nincs meg az összes igazgatásokat egyaránt kötelező azonos kezelési szabályzata, hanem a tőzsdei távbeszélőforgalom szabályait az egyes igazgatások a maguk sajátos viszonyaira való tekintettel különféleképpen állapították meg.

Ennek az általánosan tudott és átértelt hiányosságnak a megszüntetését tűzte ki céljául legújabbán a Nagytávolságú Távbeszélőforgalom Nemzetközi Tanácsadó Bizottsága s a helyközi tőzsdei távbeszélőforgalom egységes szabályai tervezetének kidolgozásával több tagállam képviselőiből külön bizottságot alakított.

A bizottság, hogy feladatának minél jobban megfelelhessen, először sorra járja a fontosabb európai városok tőzsdéit s egy-

részt a helyszínén tanulmányozza a különböző kezelési eljárásokat, másrészt érintkezést keres az illető tőzsdék vezetőségével és a különböző kereskedelmi érdekeltségekkel, hogy megismerje kívánságaikat s az alkotandó szabályzat tervezetét lehetőleg ezekre való tekintettel dolgozza ki.

Ez utóbbi cél elérésében a tanulmányozó bizottság munkájának mintegy előkészítője volt a Párisban székelő Nemzetközi Kereskedelmi Kamara, mely a különböző világvárosokban működő csoportjait a bizottság érkezéséről előre értesítette s velük a meg tárgyalandó anyagot összegyűjtette.

A tanulmányozó bizottságnak, melynek Van Embden hollandi távbeszélő-vezérfelügyelő, Moeckli svájci távbeszélő-szakosztályfőnök, Wiehl német főpostatanácsos és Trayfoot angol postamérnök a tagjai, legújabb európai körútján a londoni, párisi, frankfurti, mannheimi, hamburgi, berlini és prágai tőzsdék tanulmányozása után a f. évi január hó 28-án Budapestre érkezett.

A bizottság a budapesti árú- és értéktőzsde távbeszélőforgalmának lebonyolítását január 29-ének délelőttjén a tőzsde épületében működő távbeszélőhivatalnál, január hó 30-án pedig a József interurbán központban tanulmányozta. A bizottságot szemlélően a m. kir. posta részéről Kol Ferenc h. államtitkár, Dr. báró Szalay Gábor és Dimény Mózes postafőigazgatók, Dr. Hajós Pál postaigazgató és Gianone Ottó postaműszaki tanácsos kísérték, az érdekelt két távbeszélőhivatal főnöke Kopasz József és Kaiser Jenő postahivatali igazgatók pedig a helyszínen szolgáltak az üzem menetét ismertető szakszerű magyarázatokkal.

A tőzsdei távbeszélőhivatal megtekintése után a tőzsde egyik tanácstermében Kol Ferenc h. államtitkár elnöklésével a tőzsde két alelnökének Fleissig Sándornak és Frey Kálmánnak, valamint a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara magyar csoportjának és a tőzsdék képviselőinek részvételével értekezletet tartottak.

A kamara magyar csoportja részéről Balkányi Kálmán rámutatott arra, hogy mily nagy gyakorlati jelentősége van annak, hogy a telefonigazgatások nemzetközi szerve a Nemzetközi Kereskedelmi Kamarával karöltve igyekszik a nemzetközi kapcsolatokat fejleszteni. A magyar érdekeltségek különböző kívánságait Hirsch Nándor, Strasser Alfréd és Wertheimer Adolf tőzsdetanácsosok, Némethy Kálmán a TÉBE h. igazgatója, Porgesz István, valamint Gyömörei Sándor adták elő. Kiemelték, hogy a budapesti tőzsdéről nem minden időben lehet a nyugati országok tőzsdéivel gyors összeköttetést kapni, mert a Bécsen túli vonalakat Bécs erősen lefoglalja. Páris, Zürich-hel a tőzsdeidőben alig lehet beszélni. Rámutattak továbbá arra, hogy milyen kára a magyar gazdasági életnek az, hogy Románia elzárkózik a külfölddel való távbeszélőforgalom felvétele elől. Kifogásolták a nemzetközi távbeszélődíjak magaságát, mely az arbitrázs-üzleteket a legszűkebb körre szorítja. Kívánatosnak tartották a tőzsdeidő alatt a tőzsdebeszélgetések soron kívüli kapcsolását, valamint eredménytelen hívások esetén a fizetendő díjak leszállítását. Az elhangzott panaszokra Kol h. államtitkár közölte, hogy a Zürich-hel és Párisal való közvetlen távbeszélőforgalom felvétele rövid idő kérdése, Van Embden a tanulmányozó bizottság vezetője pedig kiállításba helyezte, hogy a kívánalmakat az illetékes tényezők tudomására fogja hozni.

A bizottság Budapest nevezetességeinek megtekintése után január 31-én Bécsbe utazott, ahol munkáját folytatja.

Az a tény, hogy a bizottság a nyugati városok után Budapestet is útjába ejtette, Magyarországon túl azonban sem délre,

sem keletre tovább már nem ment, újabb bizonyítéka a magyar kultúra, a magyar közgazdasági élet, a magyar távbeszélőszolgálat európai színvonala elismerésének, mely nekünk, magyar postásoknak a szívét a legmelegebb örömmel tölti el.

Ingyenes előadások a rádióról. A közönségnek a rádió iránt megnyilvánuló nagy érdeklődésére való tekintettel, a m. kir. postavezérigazgatóság elhatározta, hogy az egyes rádiókérdésekről előadás-sorozatot rendez. Az előadás-sorozat kilenc önálló előadásból áll s az egyes előadások tárgyai a következők: 1. Az antenna, a detektoros vevő, 2. Az áramforrások és hálózatkapcsolók, 3. az audion-vétel problémái, 4. a kisfrekvenciás erősítők, 5. a nagy- és középfrekvenciás erősítés, 6. vételzavarok és az elhárítás módjai, 7. rövidhullámú adás és mérések, 8. akusztikai problémák, hallgatók, hangszórók, 9. sugárzási problémák. Az első előadást február hó 4-én délután 6 órakor az 1. sz. fizikai intézet nagytermében (Eszterházy-utca 5—7. sz.) Baczynski István m. kir. posta s. mérnök tartotta meg rendkívül nagy, nálunk egyenesen szokatlan érdeklődés mellett.

Vitás kérdés a nemzetközi kicserélőszolgálatban. A stockholmi postaszerezés 55. cikkének első pontja (2-ik bekezdés) értelmében valamely ajánlott küldemény szállításában résztvevő igazgatások egyenlő részben viselik a kárt, ha ez a küldemény a szállítás közben elveszett s nem lehet megállítani, hogy mely ország területén, vagy szolgálatában veszett el. Minthogy a nemzetközi szerződés zárlatok kifosztása esetére nem tartalmaz rendelkezést, egyes igazgatások ismételten kísérletet tettek, hogy az ajánlott levelekre vonatkozó fentemlített intézkedést arra az esetre is alkalmazzák, amikor ajánlott küldemények nemzetközi zárlatok állítólagos kifosztása folytán vesztek el, vagyis amikor az egész szállítási úton át történt kifogástalan átadás-átvétel után a rendeltetési kicserélő postahivatal a zárlat felbontásakor abban egy vagy több ajánlott küldemény hiányát alapította meg. Ezek az igazgatások azzal érveltek, hogy kifosztásról van szó, melyet behatárolni nem lehet, ennél fogva a zárlatból elveszett ajánlott küldeményekre nézve a fentidézett rendelkezést kell alkalmazni.

A magyar postaigazgatás ily esetekben mindig elutasító álláspontra helyezkedett s azon a nézeten volt, hogy nem lehet szó a közvetítő igazgatások felelősségéről akkor, amikor az utólag megghiányolt zárlat külsőleg ép és kifogástalan állapotban érkezett meg a rendeltetési kicserélő postahivatalhoz, mert a közvetítő igazgatások az ép és kifogástalan állapotban átvett s ugyanígy továbbadott zárlatok tartalmáért egyáltalán

ban semmiféle felelősséget nem vállalhatnak. Megosztott felelősségről csak akkor lehet szó, ha bebizonyítást nyer, hogy a zárlat a rendeltetési kicserélő postahivatalhoz való beérkezésekor a kifosztásnak oly leplezett nyomait viselte, melyek elfogadhatóvá teszik azt a föltevést, hogy a kifosztás után is épként lehetett továbbadni.

Egy Prágából Szófiába szóló zárlat ügyében, amikor a rendeltetési kicserélő postahivatal a kifosztásnak legcsekélyebb külső nyomait sem találta s ilyeneket utólag az indító igazgatás sem tudott a vizsgálat során megállapítani, a csehszlovák igazgatás a fentiek értelmében kifejtett érveinkre azal válaszolt, hogy utólag most már nehéz megállapítani, hogy a zárlat lezárása ép volt-e vagy nem, de különben is ez a kérdés elbírálását semmiképen sem módosíthatná. Ezzel szemben rámutattunk arra, hogy éppen ez a lényeges és döntő momentum, tehát nem osztozunk a felelőségben.

A csehszlovák igazgatás a kérdést, — előzetes hozzájárulásunk után, — a Nemzetközi Postairoda elé terjesztette véleményadás végett, a stockholmi Postaszerződés 23. cikkének 1. pontja alapján.

A Nemzetközi Postairoda véleménye mindenben megegyezik a magyar postaigazgatás felfogásával. Véleményében a Nemzetközi Postairoda kimondja, hogy: „Ami a csehszlovák postaigazgatásnak azt a véleményét illeti, mintha annak a megállapítása, vajjon ép vagy sérült volt-e a zsák lezárása, az ügy elbírálását semmiképen sem módosítaná, a Nemzetközi Postairoda a magyar igazgatással együtt úgy véli, hogy ez a kérdés igenis döntő fontosságú és hogy a tárgyalt esetben épen a zsák, az ólomzárak, a zsineg és zsáktáblák ép állapotba, melyet a rendeltetési és az indító igazgatások elismertek, bizonyítja, hogy a szállítás közben semmi szabályellenesség nem történt.”

A csehszlovák igazgatásnak arra az érvelésére pedig, hogy a zárlatot bizottságilag készítették s így kétségtelen, hogy azt teljes tartalommal indították el, a Nemzetközi Postairoda rámutat arra, hogy a rendeltetési kicserélő postahivatal nyomában a zárlat felbontása után két ajánlott küldemény hiányát megállapította, már pedig a stockholmi szerződés foganatosító szabályzatának 51. cikkének 2. pontja értelmében, eltérés esetén nem az eredeti bejegyzés, hanem a helyesbítés érvényes.

Madarász Gusztáv.

KÖNYVSZEMLE

Megjelent a Közlekedési Szaknaptár és Sematizmus. Ferenczi Pál és dr. Hencz Lajos m. kir. postatanácsos szerkesztésében néhány évi szünetelés után újból megjelent a Közlekedési Szaknaptár és Sematizmus harminckettedik évfolyama.

Az új munka a naptári részen és a díj-szabáson kívül közli a magyar posta vezér-férfiainak arcképét és rövid életrajzát, a m. kir. posta személyzetének szolgálati szabályait, a fegyelmi rendtartást és az alkalmazás feltételeit. Ismerteti a különböző postai szaktanfolyamokat, a vendégszobák használati feltételeit, a m. kir. posta betegségi biztosító intézetét, a m. kir. posta jóléti alapítványát, a Postás Takarékszövetkezetet, a különböző postás egyesületeket, a m. kir. posta címtárát, a m. kir. posta állami személyzetének rangsorozatos névsorát, végül a hivatalukat elcserélni kívánó postamesterek névjegyzékét.

A lelkiismeretes gondossággal összeállított s ízléses kivitelben kiadott szaknaptárt minden postás haszonnal forgathatja.

Szerkesztői üzenetek

Dr. M. F. Debrecen város XVI. és XVII-ik századbéli postájáról írott cikket örömmel várom.

Bally Béla pm., Jutas. A lap megküldése iránt intézkedtünk. További kedvezményeket ezidő szerint, sajnos, nem adhatunk. Ha azonban megfelelő anyagi eszközök állanak majd rendelkezésünkre, igyekezni fogunk a kisebb postamesteri hivatalokhoz lapunkat szintén díjmentesen vagy mérsékelt áron eljuttatni.

Zalaegerszeg. A leadószolgálat egyszerűsítéséről szóló rendelet A) 1. pontja értelmében a csomagot házhozközbesítő hivatalok a csomagokat az átvétel után kötelesek azonnal átvevőkönyvbe foglalni, tehát ragaszám szerint érkeztetni. Egyebekben ötletén gondolkozunk és valamelyes alakban reá még visszatérünk.

Nemes Zoltán. 1. Fekbérjavaslatát az illetékes ügyosztályba juttattuk. 2. Pályaudvari postaládákat — ha arra szükség volt — eddig is a kincstár költségén szereztek be. A rovancsolással megbízott tisztviselő, illetőleg az érdekelt postahivatal kelően indokolt javaslata alapján ennek ezen túl sincsen akadály. Ebben az esetben a költséges kézikocsiknak a beszerzését még el lehet odázni.

Soós Jenő. Apró javaslatainak egyrészét megvalósítás végett egyenesen az érdekelt ügyosztálynak adtuk át.

Kiadó: Dr. LÓRINCZY GÁBOR, m. kir. postatitkár.

Hellas rt., Budapest, V., Sziget-utca 25. (Igazgató: Kovács Mátyás.)